

සෝවාන් චර්යා

යම් කෙනෙක් පටිච්චසමුප්පාදය දැක්කේද හේ චතුරාර්ය
සත්‍යය අවබෝධ කළේ වෙයි. මේ පරියාය පෙන්න
ශාස්තෘත්වහන්සේ ඒකාන්තයෙන් සම්මාසම්බුද්ධයි කියන එක
ගැන එයාට සැක නැහැ. මේ ධර්මය මොන තරම් ඇත්තක්ද
මේ කියලා තියෙන්නේ. අපි නොදැක්ක අපේම ජීවිතයේ
ඇත්තම ඇත්ත හේද මේ - සවාකබානෝ භගවතා ධම්මො-
මේකට තියෙන සාක්ෂිය වෙත මොකුත් නෙවෙයි
බුදුහාමුදුරුවෝ කියපු නිසා නෙවෙයි තමන් ම දැකපු හින්දා.
තමන්ගේ ජීවිතයෙන් සැබෑවටම දැකපු නිසා. මේ ස්කන්ධ
ටිකන් ස්කන්ධ ටිකේ පටිච්චසමුප්පාද බවත් දැකපු හින්දා.
යමෙක් මේ චතුරාර්ය සත්‍යය සඳහා පිළිපන්නා නම් එයා
සුපටිපන්නයි, උපුපටිපන්නයි, ඥායපටිපන්නයි,
සාමච්චපටිපන්නයි.

යම් කෙනෙක් සිතා සිටී නම් තමා මාර්ගය තුළයි කියා එය
අවබෝධ වීමටත්, නැතිනම් හරිමග යාමටත් මෙම දේශනාව
හේතු වේවා!!

අති සුප්ප මානිකඩවල සුදුසිසන හිමි

සෝවාන් චරය

අති පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන හිමිපාණේ

අනුරාධපුර ඉතිහාසික ස්ථාන සංරක්ෂණයේ ධර්මාන්තරය
අති පූජ්‍ය මාතෘකාවල ඥාණයෙන් ස්වාමීන්වහන්සේ විසින්
2015 -06 -14 දින කොළඹ දී උපවිමර්ශන ධර්ම දේශනාවකි

ප්‍රථම මුද්‍රණය
2015 අගෝස්තු

පිටපත් කිරීම
දිල්ලක්ෂි විරරක්ක මහත්මිය

සෝදුපත් බැලීම සහ සංස්කරණය
වසන්තා කරුණාරත්න මහත්මිය

පොත පිළිබඳ විමසීම් :

කේ. අගෝක පියසේන
65, අභයාරාම පටුමග,
තිඹිරිගස්සාය පාර,
කොළඹ 05
දුරකථන අංක : 0715 328 233

ධර්ම දානය පිණිසයි

පෙරවදන

උතුම් තුණුරුවනේ සත්‍ය බව පසක් කිරීමටත්, පියවි සිහියෙන් ලෝකය දැකීමටත් අපහට මග හෙළිකර දෙන්නට, අපේ පිනට පහළවූ ඒ උත්තම බුද්ධපුත්‍රයාණන් වහන්සේ අති පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන්වහන්සේය. ලොව පවත්නා ස්වභාවික සංසිද්ධිය වූ හේතුඵල දහම තුළින් චතුරාර්ය සත්‍යය දැක, දර්ශනයෙහි පිහිටා අවබෝධත්වයට පත්වීමෙන්ම සියලු දුකෙන් මිදිය හැකිබව දැන දැක, මේ මහා සිහනාදය කළේ ඔබ වහන්සේමය.

බුද්ධොත්පත්ති කාලයේ වටිනාකමත්, මනුස්ස හවයේ වටිනාකමත් පෙන්වා, මග සොයා ඒ මේ අත දුටු අසරණ ලෝකයා ගලවාගැනීම පිණිස, අප කෙරේ අනුකම්පාවෙන්ම, ඔබවහන්සේ ඒ සිහනාදය කරන්නේය. දීර්ඝ කාලයක් නොයෙක් ලෙසින් දහමේ නියැලුණත්, ත්‍රිපිටක පරිභරණයේ නියැලුණත්, ඒ ලබාගත් ධර්ම ඥානය පුබුදු වූයේ ඔබ වහන්සේගේ දේශනා තුළින්මය. අවිදු අඳුර දුරහැර අවබෝධත්වයට පත්වීමෙන් පමණක්ම අතිභයංකර වූ මේ සංසාර පැවැත්මෙන් මිදිය හැකිබව ප්‍රත්‍යක්ෂව දකින්නට මංපෙත් විවර කරදුන් ඔබ වහන්සේට නමස්කාරවේවා.

එම ධර්ම දේශනාවන් මෙලෙස පුස්තකයන් ලෙස පළ කිරීමෙන් ඒ සිහනාදය ලොව පතුරුවාලන්නට දායකවීමට තරම් අපද පින්වත් වී ඇත. ධර්ම දේශනාවන් ශ්‍රවණය කිරීමෙන් මෙන්ම, මෙම ධර්ම පුස්තක පරිභරණයෙන්ද ප්‍රඥාවක් ඇති පින්වතුන්ට මෙම දහම අවබෝධවන්නේය. පින්වතුන්ගේ කැපවීම මත ඒ මග වඩාගත හැකිය. මෙම දේශනාවන් එක්වරක් නොව සියවරක් හෝ ඇසීමෙන්, බැලීමෙන්, ඒ තුළ ජීවිතය කැපකිරීමෙන් ම පමණක් ඔබට මෙම සජීවී දහම දැකගත හැකිවන්නේය.

මෙම දහම් පොත් තුළින් ඔබ අවබෝධය ලැබුවේ යම් සේද, මෙම දහම් පොත් බෙදාදීමෙන් ඔබටත් ඒ සිහි නාදය පතුරුවන්නට

සම්බන්ධ වියහැකිය. ඒ සඳහා අවශ්‍ය තොරතුරු මෙම පොතේ පිටුපස සඳහන් කර ඇත.

දීර්ඝ කාලයක් තිස්සේ භාවනා කරමින් ධර්මයෙහි හැසිරෙන, ඕනෑම පින්වතෙකුට තම තමාගේ නුවණින්ම, ‘මම’ කියන තැනින් ඇත්තටම තමා නිදහස් වී ඇත්දැයි දැන ගැනීමට අප ස්වාමීන් වහන්සේගේ මෙම දේශනාව හේතු වේවා!!

මෙම දේශනාව ඉතාමත් කෙටි කාලයකින් පරිඝනකයෙන් ලේඛණගත කර දුන් දිල්ලැක්ෂි වීරරත්න මහත්මියටත් මෙහි සෝදුපත් බැලූ වසන්තා කරුණාරත්න මහත්මියටත් මුද්‍රණ වියදම් දැරීමට උපකාර කළාවූ සියලුම පින්වතුන්ටත් මෙම භවයේම සසර ගමන නිමා කිරීමට හේතු සම්පත් ලැබේවා!!

මෙයට,

ධර්මකාමී,

කේ. අශෝක පියසේන

2015-07-25

නමෝනසස හගවතො අරහතො සමමා සමබ්බදධසස

හුගක් අයට ප්‍රශ්න තියෙනවා මාර්ගය පිළිබඳව, විශේෂයෙන්ම සෝවාන් ඵලයට පත්වෙන්න සක්කායදිට්ඨි ආදී ධර්මයෝ දුරුකරන්නේ කොහොමද, මාර්ගය උපදවා ගන්න මුල්වෙන්නේ කොහොමද කියන මේ ටික පැහැදිලි කරලා දෙන්න කියලා. ඒ නිසා මූලින්ම මම ඒ කාරණා ටික විස්තර කරන්නම්.

පින්වතුනි, හැම වෙලාවෙම මේ ශාසනයේ මාර්ග-ඵල කියන ටික පතවන්නේ චිත්ත සමාධියක් මත හෝ ස්කන්ධයන්ගේ අඩුවැඩි කමක් මත නෙවෙයි. කෙලෙස් නැතිවීම මතයි.

ඒ කෙලෙස් නැතිවීම ක්‍රම දෙකකට තියෙනවා. විශේෂයෙන්ම දස සංයෝජන ගන්න - දස සංයෝජන වල ‘දිට්ඨිත් වන, සංයෝජනත් වන’ - දිට්ඨියකුත් වෙනවා, බැඳීමකුත් වෙනවා කියන කෙලෙස් කොටසකුත් තියෙනවා. ‘දිට්ඨි නොවන, සංයෝජන වන’ ධර්මයෝ කියලා කොටසක් තියෙනවා. ඒ කියන්නේ දිට්ඨියක් නැහැ, කෙලෙස් ටික විතරක් තියෙනවා. එයින් සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාස කියන මේ සංයෝජන තුන සංයෝජනයක්, බැඳුමක්, ඒ වගේම දිට්ඨියක්. ඒ නිසා දිට්ඨි සහගත සංයෝජන කියලා කියනවා ඒ ටිකට. ඊටපස්සේ කාමරාග, පටිස, රූපරාග, අරූපරාග, මාන, උද්දව්ව, අවිජ්ජා කියන මේ හත සංයෝජනයක්, නමුත් දිට්ඨි නෙවෙයි.

එතකොට මේ කෙලෙස් නැතිකරන්න ක්‍රම දෙකක් තියෙනවා. ‘දිට්ඨි සහගත කෙලෙස්’ මොනතරම් විර්යයක් තිබුණත්, මොනතරම් චිත්ත සමාධියක් තිබුණත්, මොනතරම් උසස් සීලයක් තිබුණත් නැතිවෙන්නේ නැහැ. ඒක නැතිවෙන්නේ දර්ශනයකින් මයි. ඒ ටික නැතිවෙන්න දර්ශනයක් ඕනේ. ඒ දිට්ඨි සහගත කෙලෙස් නැතිකරන එකට කියනවා දර්ශනයෙන් පහකටයුතු කෙලෙස් කියලා.

ඊටපස්සේ ඉතුරු සංයෝජන හත මොන තරම් නුවණක් තිබුණත්, මොන තරම් තීක්ෂණ කමක් තිබුණත් ඒ සංයෝජන අඩුවෙන්නේ නැහැ. ඒක අඩුවෙන්න හොඳ සීලයක්, හොඳ චිත්ත සමාධියක්, හොඳ විර්යයක් ඕනේ. හොඳ විර්යයකින්, හොඳ සීලයකින්, හොඳ සමාධියකින් තමයි ප්‍රඥාවට අනුග්‍රහය දක්වලා ඒ කෙලෙස් වලින් මිදෙන්න තියෙන්නේ.

ඉතින් මුලින්ම දර්ශනයෙන් පහකටයුතු කෙලෙස් කියන මේ ටික දුරු කරගන්න හැටි අපි බලාගන්නට වෙනවා. මොකද, ඇත්තටම මාර්ගය උපදවා ගන්නවා කියන තැන දක්වා විතරයි අමාරු. මාර්ගය උපදවා ගත්ත දිවියිසම්පන්න පුද්ගලයෙක් භවයේ හත් වතාවකට වඩා ඉපදෙන්නේ නැහැ.

එක්තරා දවසක් බුදුරජාණන්වහන්සේ මුංඟුට තරම් පොඩි ගල්කැට හතක් අරගෙන ඒක පෙන්නලා ‘මහණෙනි, මේ හිමාල පර්වතයද ලොකු, නැත්නම් මේ මුං ඟුට හතක් තරම් ගල්කැට හතද ලොකු’ කියලා අහනවා. භික්ෂූන්වහන්සේලා කියනවා ‘ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මේ ගල්කැට හත ඉතාම පොඩියි. මේ කන්දේ ගණනකටවත් යන්නේ නැහැ. මේ හිමාල පර්වතය මහා විශාලයි’. ‘මහණෙනි ඒ වගේ දිවියි සම්පන්න පුද්ගලයාගේ ගෙවුණු දුකම හරියට මේ හිමාල කන්ද වගෙයි. ඉතුරු වුනු දුක හරියට මේ මුං ඟුට හතක් තරම් පොඩි ගල්කැට හත වගෙයි’ කියලා පෙන්නුවා.

ඒ නිසා අපි මේ ලබපු මනුෂ්‍ය ජීවිතයේ ශික්ෂණය නැහැ අපට. අපි ඒකෙන් ප්‍රයෝජනයක් ගන්නා, ප්‍රතිඵලයක් ගන්නා යන තැනට යනවා මේ මාර්ගය කියන එක උපදවා ගන්න පුළුවන් නම්. ඉතින් ඒ මාර්ගය උපදවා ගැනීමට බෙහෙවින්ම අපට ඉවහල් වෙනවා කල්‍යාණ මිත්‍ර ඇසුර, සද්ධර්ම ශ්‍රවණය. මේ දෙක නිවන් දෙරේ යතුර වගෙයි. ඉතින් කල්‍යාණ මිත්‍ර ඇසුර, සද්ධර්ම ශ්‍රවණයෙන් තමයි නිවැරදිම කාරණාව ලැබෙන්නේ. ඒ අහගන්න දෙයට අනුව ප්‍රයෝග කරලා, උත්සාහවත් වෙලා, වැයම් කරලා ‘තමන්’ මේ දර්ශනය උපදවා ගන්නට ඕනේ.

මම මෙතැනදී සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාස කියන ධර්මතා දුරුවෙන දර්ශනය මොකක්ද කියන කාරණාව පොඩිඩක් පැහැදිලි කරන්නම්.

එතැනදී පින්වතුනි,

- සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාස කියන මේ කෙලෙස් ටික දුරුවෙන්න චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ වෙන්න ඕනේ. දුක්ඛ, සමුදය, නිරෝධ, මාර්ග කියන චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ වෙන්න ඕනේ.

- වතුරාර්‍ය සත්‍යය අවබෝධ වෙන්න නම් පටිච්චසමුප්පාදය ගැන අවබෝධයක් තියෙන්න ඕනේ. මොකද පටිච්චසමුප්පාදයයි, වතුරාර්‍ය සත්‍යයයි දෙකක් නෙවෙයි. පටිච්චසමුප්පාද ධර්මයෙන් තමයි වතුරාර්‍ය සත්‍යය අවබෝධ කරගන්න තියෙන්නේ.

වතුරාර්‍ය සත්‍යය අවබෝධ කරගන්න එකට තව පරියාය වචනයක් තමයි පටිච්චසමුප්පාදය අවබෝධ කළා කියන එක. එතකොට මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය හරහායි වතුරාර්‍ය සත්‍යය දක්ක යුත්තේ. එතකොටයි දර්ශනයක් වෙන්නේ, එතකොටයි දර්ශනයෙන් දුරුකටයුතු කෙලෙස් ටික දුරුවෙන්නේ.

එතැනදී මම පින්වතුන්ට මුලින් මතක් කරන්නම් වතුරාර්‍ය සත්‍යයේ දුක්ඛ සත්‍යය පිළිබඳව. ඉපදීම, ලෙඩවීම, මහළුවීම, මරණය, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීම, අප්‍රියයන් හා එක්වීම කියන මේ දුක් ටික විස්තර කරලා තථාගතයන් වහන්සේ පෙන්වනවා *සංඛ්‍යෙතන පඤ්චාදනකඛනධා දුක්ඛා* - කෙටියෙන් කියනවා නම් මේ ‘උපාදනයට හිතවූ’ ස්කන්ධ ටිකයි දුක් කියන කාරණාව.

එතකොට මුලින්ම වර්තමානයේදී ‘දුක්වූ මේ ස්කන්ධ ටික ආහාර ප්‍රත්‍යයකින් හටගන්නවා, ආහාර නිරෝධයකින් නිරෝධ වෙනවා’ කියන ධර්මතාවයකින් යුක්තවූ ධර්මතා ටිකක් හැටියට දක්ක යුතුයි. මේ පඤ්චඋපාදනස්කන්ධය සත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක්, ආත්මයක් කියන ටික අතහැරෙන්න නම් - නැත්නම් රූපය ආත්ම වශයෙන්, ආත්මය ඇසුරු කරගෙන රූපයක් තියෙනවා, රූපය නිසා ආත්මයක් තියෙනවා, ආත්මය නිසා රූපයක් තියෙනවා කියන රූපය හා බැඳුණු දිට්ඨි හතරක් තියෙනවා. වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන එක ස්කන්ධය අරභයා දිට්ඨි හතර බැගින් විසි ආකාරයි මේ සක්කායදිට්ඨිය.

සක්කාය කියලා කියන්නේ පඤ්චඋපාදනස්කන්ධයට නමක්. ඒ ‘සක්කාය අරභයා දිට්ඨියක්’ තියෙනවා සත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක්, ආත්මයක් තියෙනවා, සත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක්, ආත්මයක් ඉන්නවා කියන දිට්ඨියක් තියෙනවා මේ සක්කාය ඇසුරු කරගෙන. ඒ සක්කාය පිරිසිඳ දෑකලා දිට්ඨිය ගෙවාගන්න ඕනේ. එතකොට තමයි සක්කායදිට්ඨිය නැතිවෙන්නේ. ඒ සක්කායදිට්ඨිය නැති කරගන්න තමයි වතුරාර්‍ය සත්‍යය තියෙන්නේ. වතුරාර්‍ය සත්‍යය අවබෝධයට තමයි

පරිච්චසමුප්පාදය තියෙන්නේ. මම ඒක නුවණින් බෙදගන්න හැටි කරලා පෙන්වන්නම්.

එතැනදී, පරිච්චසමුප්පාද ධර්මයේ ‘විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සලායතන, එස්ස, වේදනා’ කියන ටික ගන්න. මේ ටික තමයි අපේ ජීවිතය. තව පැත්තකින් ගත්තහම ඔය ටික දුක්ඛ සත්‍යය. පඤ්චාදනකඛනධා දුක්ඛා කියන කොට -

*පඤ්චාදනසක්කන්ධ දුක තමයි පරිච්චසමුප්පාදයේ
‘විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සලායතන, එස්ස, වේදනා’. මේ
ටික ගන්නහම, මේ ටික දුක්ඛ සත්‍යයට තව නමක්. ඔය
ටිකයි දුක්ඛ සත්‍යය.*

දැන් ඉස්සෙල්ලාම ‘දුක්ඛ සක්කන්ධ ටික මම නෙවෙයි, මගේ නෙවෙයි, මගේ ආත්මය නෙවෙයි, වර්තමාන භේතුප්‍රත්‍යය බව’ දැනගෙන තියෙන්න ඕනේ. විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සලායතන, එස්ස, වේදනා කියන ටික,

- වේදනාව මම නෙවෙයි, මගේ නෙවෙයි, මගේ ආත්මය නෙවෙයි, වේදනාව කියන එක ස්පර්ශය නිසයි,
- ස්පර්ශය මම නෙවෙයි, මගේ නෙවෙයි, මගේ ආත්මය නෙවෙයි, ස්පර්ශය ආයතන නිසයි,
- ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය කියන ආයතන මම නෙවෙයි, මගේ නෙවෙයි, මගේ ආත්මය නෙවෙයි, නාමරූප නිසයි,
- නාමරූප දෙක මම නෙවෙයි, මගේ නෙවෙයි, මගේ ආත්මය නෙවෙයි, විඤ්ඤාණය නිසයි,

කියන මේ උත්තරය හම්බවෙලා තියෙන්න ඕනේ.

ඒකට මම මේ පින්වතුන්ට පොඩි උපමාවක් පෙන්වන්නම්. අඹ ඇටයක් වගේ දෙයක් අරගන්න. අඹ ඇටයක් අරගෙන පොළොවේ පස් තියෙන, තෙතමනය තියෙන තැනක හිටෙව්වොත්, ඊටපස්සේ අඹ ඇටයේ තියෙන බීජ ගතියත්, පොළොවේ තියෙන ඕජා සාරයත් දෙක උදව් කරගෙන මැදින් හටගන්නවා එලයක් - ගහක්, බීජ අංකුරයක්. ‘දැන් අඹ ඇටයකුයි, ගහකුයි දෙකක් බලාපොරොත්තුවෙන්න එපා. අඹ ඇටය

වැයවෙලා ගහ හඳනවා කියන කාරණාවට'. අඹ ඇටය තියෙන හින්දයි, අඹ ඇටය කියන කාරණාව 'යෙදිලයි, වැයවෙලයි' පොළොවේ තියෙන ඕජා සාරය, නැත්නම් ආහාරයත් උදව් කරගෙන පැළයක් හඳනවා කියන කාරණාව වුනේ.

මේ හටගන්න පැළය, නැත්නම් මොටෙයියා අතුරුති බෙදිලා නැහැ. අඹ ඇටයේ උපකාර ලබාගෙන, පොළොවේ තියෙන ආහාරයෙන් පොඩි බීජ අංකුරයක් පැනනැග්ගා. මතු මතුයේත් ආහාරයෙයි, අඹ ඇටයෙයි උපකාරය ලබන මේ අංකුරය, පැළය, ටික ටික ලොකු වෙනවා. ලොකු වෙනකොට අතුරුති බෙදෙනවා. තවදුරටත් අනුග්‍රහය දක්වනවා අර ටිකෙන්ම. එතකොට අතුරුති විහිද ගිය වැඩුණු මහා විශාල ගහක් බවට පත්වෙනවා. තවදුරටත් මේ දෙන්නාම අනුග්‍රහය දක්වනවා. මේ විදියට හොඳට අතුපතර විහිදී ගිය, හොඳට මුහුකුරා ගිය විශාල ගහක් හැදෙනවා.

හැදුණහම 'බාහිර' පරාග පෝෂණය නිසා මල් පිපිලා, ගෙඩි හටගන්නවා. අඹ ඇටයක් අපි පොළොවේ හිටෙව්වහම යම් අර්ථයක් සඳහා, ඒ අර්ථය උපන්නා කියලා කියන්නේ ගෙඩි හැදුණු දවසට. ගෙඩි කියන එක බලාගෙනයි අපි අඹ ඇටය පොළොවේ හිටෙව්වේ. නමුත් ගෙඩි කියන තැන එකපාරට හටගත්තේ නැහැ. අඹ ඇටෙයි, බාහිර ආහාරයන්ගේ උපකාරයයි නිසා ගහක් හැදුණා, ගහ වර්ධනය වෙලා අතුරුති බෙදුණා. අතුරුති බෙදුණු ගහට 'බාහිර' පරාග පෝෂණය නිසා මල් හැදිලා ගෙඩි හැදුණා.

දැන් මේ ගෙඩි කඩලා අතට අරගෙන 'අඹ ගෙඩිය මම, අඹ ගෙඩිය මගේ' කියලා කියනවා අපි. නමුත් ඇත්තටම හොඳට හිතලා බලන්න. මේ අඹ ගෙඩිය කාටද අයිති, කොතැනටද අයිති කියලා. අඹ ගෙඩිය අයිති නැට්ටට. නැට්ට අයිති අතුරුති වලට. අතුරුති අයිති ගහට නැත්නම් කඳට. කඳ අයිති අඹ ඇටයටයි ආහාර ටිකටයි.

බිම රෝපනය කරපු අඹ ඇටෙන් ගහක් හැදිලා නැවත අඹ ගෙඩි හැදෙනවා කියන තැන දක්වා ආත්මයක් විසින් නොකොට, කෙනෙක් විසින් නොකොට, සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් නොවී, හේතුඵල දහමක් සිද්ධවෙනවා. ස්වභාව ධර්මතාවයක් තියෙයි. ඒ උපමාව මතකයේ තබාගෙන උපමාව පොඩ්ඩක් පැත්තකින් තබන්න.

ඊටපස්සේ අඹ පටිච්චසමුප්පාදයේ අංග ටිකට යොමුවෙමු -
'විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සලායනන, එස්ස, චේදනා' කියන ඒවාට.

1. අඹ ඇටය පොළොවේ පස් තියෙන තැනක තැන්පත් කළා, හිටෙව්වා වගේ දකින්න ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය මච්ඡාසකට පැමිණුණ හැටි, මච්ඡාසකට බැසගත්ත හැටි. විඤ්ඤාණය ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් මච්ඡාසකට පැමිණුණහම, මච්ඡාසකට බැසගත්තා කියන්නේ හරියට අඹ ඇටය පොළොවේ තැන්පත් කළා වගෙයි.
2. ඊටපස්සේ අඹ ඇටයේ තියෙන ගති ටික පොළොවේ තියෙන ඕජා සාරය දෙකම උදව් කරගෙන ගහක් හටගන්නා වගේ, ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් පැමිණි සිතේ තියෙන 'කර්ම ගති' ටික උදව් කරගෙන, බාහිර කනබොන ආහාරයන් උදව් කරගෙන, 'විඤ්ඤාණය නිසා නාමරූප' කියන ධර්මතාවයක් හැදෙනවා. හිතේ තියෙන නාම ධර්ම වලට අනුව කනබොන ආහාරයෙන් හැදෙන රූපය සකස් වෙනවා. අර අඹ ඇටයේ තියෙන ගති වලට අනුව, පොළොවේ තියෙන සතර මහා ධාතු රූප කලාප අඹ ඇටයේ තියෙන ගති ටිකට අනුව රැස්වීම තමයි අඹ ගහ කියලා හැදෙන්නේ.

ඒ වගේ, කනබොන ආහාරයෙන් හැදෙන, මවගේ මච්ඡාසයේ ඉඳලා මව ගන්න ඕජා ගුණය ඉඳලම අයිති කබලිංකාර ආහාරයට. ඒ කබලිංකාරාහාරය 'සිතේ තියෙන කර්ම ගති වලට අනුව' තැන්පත් වෙනවා. රැස්වෙනවා. එතකොට කියන්නේ 'විඤ්ඤාණය නිසා නාමරූප වෙනවා' කියලා. දැන් විඤ්ඤාණයකුයි නාමරූපයි දෙකක් දකින්න එපා. විඤ්ඤාණය කියන කාරණාව 'වැයවෙලා' තමයි නාමරූප කියන කාරණාව හටගන්නේ. අඹ ඇටයකුයි, ගහකුයි දෙකක් දකින්න එපා. අඹ ඇටය වැයවෙලා තමයි ගහ කියන එක හදලා තියෙන්නේ.

එතකොට අඹ ඇටය වැයවෙලා තමයි කිව්වා වගේ, විඤ්ඤාණය කියන එක වැයවෙලා, ඒ සිතේම උපදින නාමධර්ම වලට අනුව රූප ටික හදමින්, හිතේ තියෙන ගතියටමයි එතකොට රූප ටික හැදෙන්නේ. අඹ ඇටයේ තියෙන ගතියටමයි අර මහාභූත රූප කලාප රාශි වෙන්නේ. හිතේ තියෙන කර්මප් ගති ටිකටමයි මහාභූත රූප කලාප රැස් වෙන්නේ. ඒ නාමරූප දෙක හැදෙනවා. හැබැයි මුල් කාලයේදී අංකුරයක් විතරයි,

අතුරුති නැහැ වගේ ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය කියන මේ ප්‍රභේද නැහැ. නාමරූප දෙක විතරයි.

3. තවත් අඹ ඇටයෙයි ආහාරයෙයි අනුග්‍රහය ලබන කොට තවදුරටත් වැඩිලා අතුරුති බෙදුණා වගේ, විඤ්ඤාණයේ අනුග්‍රහයත්, ආහාරයේ අනුග්‍රහයත් තවදුරටත් ලැබෙන්නට ලැබෙන්නට නාමරූප දෙක වර්ධනය වෙද්දී ඒකේ අතුරුති බෙදුණා ‘ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය, මනස’ කියලා.

අතුරුති බෙදිවිව ගහටත් අර දෙන්නාගේ අනුග්‍රහය තවදුරටත් ලැබුණා -කනබොන ආහාරයි, සිතේ තියෙන ගතියි. මේ නාමරූප දෙක ටික ටික වර්ධනය වුනා. අපි පොඩි දරුවෙක් හැදෙනවා කියලා කියන තැනක මේ නාමරූප දෙකේ වර්ධනයක්. නාමරූප දෙක වැඩෙනවා. කෙනෙක් වැඩෙනවා නෙවෙයි, ‘නාමරූප දෙක’ වැඩෙනවා.

හොඳට උස්මහත් වුනු කෙනෙක් කියන්නේ හොඳට අතුපතර විහිදිලා හැදිවිව හොඳ වෘක්ෂයක් වගේ. අපි මේ වැඩිහිටිභාවයට පත්වුනා කියන්නේ හොඳට අතුපතර විහිදිවිව අඹ ගහක් වගේ, විඤ්ඤාණය නිසා නාමරූප වුනා, නාමරූප දෙක වර්ධනය වෙනවා කියන්නේ ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය කියන අතුරුති ටික හැදෙනවා. ප්‍රභේද ටික හැදෙනවා. හැදිලා ඒක හොඳට මුහුකුරා ගියා.

4. ඒ මුහුකුරනකොට ‘බාහිර’ පරාග පෝෂණය වගේ, ‘බාහිර’ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ, ධම්ම කියන අරමුණු උදව් කරගෙන ස්පර්ශය ඇතිවෙලා වේදනාවක් හටගන්නවා. හරියට අර ගහේ හැදුණු ගෙඩි වගේ තමයි වකුු සමපසාපා වේදනා, සොන සමපසාපා වේදනා, සාණ සමපසාපා වේදනා කියන ටික.

5. දැන් අපි හිතාගෙන ඉන්නවා වේදනාව ‘මම’ කියලා, වේදනාව ‘මගේ’ කියලා, වේදනාව ‘මගේ ආත්මය’ කියලා. අඹගෙඩිය කඩලා අතට අරගෙන මගේ කිව්වා වගේ. නමුත් මේ වේදනාව ගත්තොත්, වේදනාව අයිති ස්පර්ශයට. ස්පර්ශය අයිති ආයතන ටිකට. ආයතන අයිති නාමරූප දෙකට. නාමරූප දෙක අයිති විඤ්ඤාණයට.

එතකොට ‘විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සලායතන, එස්ස, වේදනා’ කියන ටිකෙන් පින්වතුන්ට පෙන්වනවා විශාල දහම් ප්‍රදේශයක්. මේ ආයතන

ටික නෙතං මම නෙසොහමසමි න මෙසො අත්තා'නි - ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය කියන ටික මම නෙවෙයි, මගේ නෙවෙයි, මගේ ආත්මය නෙවෙයි. මේවා නාමරූප නිසයි. එතකොට ඒ නාමරූප දෙක හැදුණේ ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් පැමිණි සිතත්, ආහාරයත් නිසයි කියන ටික කියනවා.

එතකොට ඉස්සෙල්ලාම මේ 'විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සලායතන, එස්ස, වේදනා' කියන ටික අපි දකුණුබි හරියට කෙනෙක් නොකරන, ඉබේම හට නොගන්න, ආත්මයකින් නොකරන, 'හේතුප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත' වෘක්ෂයක් වගේ. ඉබේම හටගත්තෙන් නැහැ, කෙනෙක් කළත් නෙවෙයි, හේතුඵල දහමක් තියෙන්නේ. එතකොට මේ 'විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සලායතන, එස්ස, වේදනා' කියන ටික අනාත්මයි.

ඔය ටික පටිච්චසමුප්පාදයේ විදියට 'විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සලායතන, එස්ස, වේදනා' කියලා හේතුප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත, ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත ඔය ස්කන්ධ ටිකට කියනවා 'දුක්ඛ සත්‍යය' කියලා.

තව පැත්තකින් ඕක වෙන් වෙන් කරලා දෙපැත්තකින් පෙන්වන්නත් ඕනෙ නම් පුළුවන්. කනබොන ආහාරයෙන් හැදුණු රූපයත්, පෙර අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හාවෙන් හටගත්ත චිත්ත චෛතසික ටිකත් කියලා පෙන්වන්න පුළුවන්. මෙතැනදී මට පෙන්වන්න අවශ්‍ය වුනේ වර්තමාන ස්කන්ධ ටික 'කෙනෙක්ගේ නොවී', පුද්ගලයෙකුගේ නොවී, මේ වගේ 'ධර්මතා ටිකක්' කියන එකයි.

ගහක පැවැත්මට උපමා කරලා මම පෙන්වුවේ ගහක තියෙන ස්වභාවික සිද්ධාන්තයෙන් දශමයක්වත් බාහිර නැහැ මේ කය කියන පැත්තේ තියෙන ධර්මතාවය. අඹ ඇටයක් හිටවලා ගෙඩි හැදෙන තැන දක්වාත්, 'විඤ්ඤාණය ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් ඇවිල්ලා ස්පර්ශ වෙලා වේදනාව ඇතිවෙන තැන' දක්වාත් තියෙන්නේ එකම එක සිද්ධාන්තයක්. එකම ධර්මතා ටිකක් විතරයි.

ඉතින් මේ වේදනා හෝ ස්පර්ශය හෝ ආයතන හෝ නාමරූප හෝ විඤ්ඤාණය හෝ මම, මගේ නම්, අඹ ඇටය හෝ අඹ ගහ හෝ අතුඉති හෝ පරාග පෝෂණයෙන් ඇතිවෙන මල් හෝ ගෙඩි හෝ ආත්ම විය යුතුයි, පුද්ගලයෙක් විය යුතුයි, කෙනෙක් විය යුතුයි. ඒවා කෙනෙක්ගේ

නෙවෙයි, හේතුඵල දහමක් නම්, ස්වභාව දහමක් නම් - මේ ටිකත් කෙනෙක්ගේ නෙවෙයි, හේතුඵල දහමක්, ස්වභාව දහමක්.

නැවතත් අර අඹ ගහේ උපමාවෙන්ම මම මතක් කරන්නේ තේරුම්ගන්න පහසු නිසා - මෙහෙම ගෙඩි හැදෙන තැන ඉඳලා අඹ ඇටයටත්, අඹ ඇටය හිටවපු තැන ඉඳලා ගෙඩි හැදෙන තැන දක්වාත් ඔවුනොවුන්ට උපකාරී, මැදින් හෝ අගින් හෝ වෙනස් කරන්න බැරි, වෙන් කරන්න බැරි, එකට බැඳුණු ධර්මතා ටිකක් තියෙන්නේ ‘වර්තමානයේදී’.

ඊටපස්සේ ප්‍රශ්නයක් ඇතිවුනොත් මේ අඹ ඇටය කොහෙන්ද කියලා - අඹ ඇටය හිටවපු නිසයි අංකුරය හැදුණේ. ඒ නිසයි අතුඉති හැදුණේ. ඒ නිසයි පරාග පෝෂණය වෙලා, මල් හැදිලා, ගෙඩි හැදුණේ. ගෙඩි නැට්ටට අයිතියි, නැට්ට අතුඉති වලට අයිතියි, අතුඉති කඳට අයිතියි, කඳ ඇටයට අයිතියි. ඒ ටිකේ ප්‍රශ්නයක් නැහැ.

අඹ ඇටය කොහෙන්ද කියලා ප්‍රශ්නයක් ඇතිවුනොත් එතකොට ‘මෙතැන සිද්ධිය’ අනභරින්න වෙනවා. ‘මීට ඉස්සෙල්ලා’ ගහක හැඳිව්ව අඹ ගෙඩියක් ඇතුළෙයි තිබුණේ. ඒ කියන්නේ එතකොට චතුරාර්ය සත්‍යයේ ‘සමුදය සත්‍යයට’ එනවා.

දුක්ඛ සත්‍යය දැක්කා - දුක්වූ ස්කන්ධ ටික විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සලායතන, එස්ස, වේදනා කියන ටික. මේ දුක්වූ ස්කන්ධ ටික හේතුප්‍රත්‍යයයි. සංඛ්‍යෙනෙත පඤ්චාදනාකඛ්ඛා දුක්ඛා - උපාදනයට හිත ස්කන්ධ ටිකයි දුක්. ඒක හේතුප්‍රත්‍යයයි. විඤ්ඤාණය නිසා නාමරූප, නාමරූප නිසා ආයතන, ආයතන නිසා ස්පර්ශය, ස්පර්ශය නිසා වේදනා. වේදනාව කියන තැනත්, ප්‍රතිසන්ධි සිත කියන තැනත් අඛණ්ඩයි. එහෙනම් දුකෙකි ඤාණං කියන කොට සත්ව නොවූ, පුද්ගල නොවූ, අනාත්ම වූ ස්කන්ධ ටිකක් කියන නුවණ ආවා.

මේ දුක් ඇතිවුනේ කොහොමද? දුක්ඛ සමුදය ගැන නුවණ එනවා. ඒ නුවණ ඇතිවෙන කොටම පුබ්බතෙන ඤාණයට යනවා. දුක්ඛ සමුදයට එතකොට පුබ්බතෙන ඤාණයට යනවා.

අඹ ඇටය කොහෙන්ද කියන කොට පෙර හේතුවට යනවා. පෙර අඹ ගහක හැඳුණු අඹ ගෙඩියක් ඇතුළෙයි මේ ඇටය තිබුණේ. ඒ

කියන්නේ පෙර ජීවිතයේ විපාකයකටයි - ‘විපාකයක’ ඇත්ත නොදන ඇතිකර ගන්නාවූ ‘කර්ම නිමිත්තයි’ මෙතැන ප්‍රතිසන්ධියට හේතුවුනේ. එතැනත් ගෙඩියක් ඇතුළෙයි තිබුණේ.

පෙර ජීවිතයේ ‘විපාකයේ ඇත්ත නොදන්නාකම’ නිසා ඇතිකර ගත්ත කර්ම නිමිත්ත හේතු වූනා විඤ්ඤාණය ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් මෙතැනට පැමිණෙන්න. පැමිනුණාට පස්සේ ආයෙත් ගහක් හැඳිලා ගෙඩි හැඳෙනවා කියන ටික ආයෙත් වූනා. ඉස්සෙල්ලා අඹ ගහේ ගෙඩියක් ඇතුළෙයි මේ ඇටය තිබුණේ. ඒ ඇටෙයි මෙතැන ඇවිල්ලා පැල වුනේ. පැලවෙලා ගහක් හදලා ගෙඩි හැඳුණේ. දැන් සමුදය සත්‍යය දකිනවා එයා *පුබ්බනෙත ඤාණයෙන්* - ‘පෙර’.

ඊටපස්සේ *අපරනෙත ඤාණයෙන්* දකිනවා - අද මේ ගහේ හැඳෙන ගෙඩි කාලා ඇට ඉතුරු කළොත්, මේ ඇටේ ආයෙත් පොළොවේ වැටුනොත්, ආයෙත් අංකුරයක් හැඳිලා, අතුඉති හැඳිලා, මේ වගේම ගහක් හදලා ගෙඩි හදනවා. ඒ වගේ පෙර අවිද්‍යා, කර්ම නිසා මේ විඤ්ඤාණය ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් ඇවිල්ලා ස්පර්ශ වෙලා වේදනාවක් ඇතිවෙනවා ස්පර්ශ ආයතන හයේ. මේ ‘විපාකයේ’, මේ ‘ස්පර්ශ ආයතන හයේ’ අද ඇත්ත ඇති හැටියේ නොදක්කොත්, අද ඇති කරගන්න අවිද්‍යාවෙන් කර්ම කෙලෙස් ඇතිකර ගන්නොත්, ඒ කර්ම කෙලෙස් නිසා නැවත මේ වගේම ප්‍රතිසන්ධි සිතක් හටගන්නවා. හටගෙන නැවතත් මේ වගේ දුක්වූ ආයතන ටිකක් උපද්දවනවා නේද කියන නුවණක් එනවා.

* *දුකෙහි ඤාණං* කියන කොට වර්තමාන දුක්වූ ස්කන්ධ ටික හේතුප්‍රත්‍යය බවටත් නුවණ තියෙන්නට ඕනේ.

* *දුකහි සමුදයෙ ඤාණං* කියන කොට මේ වර්තමාන දුකට අතීත හේතුව පෙනෙන්නත් ඕනේ, අද වැරද්ද ඉතුරු කළොත් මේ දුක්වූ ස්කන්ධයෝ මතු හදන හැටිත් නුවණ තියෙන්නට ඕනේ. *පුබ්බනෙත ඤාණය* තියෙන්නට ඕනේ, *අපරනෙත ඤාණය* තියෙන්නට ඕනේ, එහෙනම් *පුබ්බනෙත - අපරනෙත ඤාණය* තියෙන්නට ඕනේ - පෙර අඹ ඇටය නිසයි දැන් මේ ගහ හැඳුණෙත්, ගෙඩි හැඳුණෙත්. ගෙඩි ඇතුළේ අද අඹ ඇට ඉතුරු කළොත් මතුවටත් අඹ ගහක් හදනවා.

* පටිච්චසම්ප්පාදෙසු ධම්මෙසු ඤාණං - ඒ වගේ පෙර විපාකයේ ඇත්ත නොදැන අවිද්‍යා කර්ම රැස්කළ නිසයි අද ‘විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සලායතන, එස්ස, වේදනා’ කියන ටික හටගත්තේ. අද මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ නොදැක්කොත් කර්ම රැස්වෙනවාමයි. අද ස්පර්ශ ආයතන හයේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ නොදැක්කොත්, අවිද්‍යාව ඉතුරු වුනොත් කර්ම රැස්වෙනවාමයි. එහෙම වුනොත් නැවත ‘විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සලායතන, එස්ස, වේදනා’ කියන මේ ධර්මතා හැදෙනවාමයි කියන උත්තරයක් ආවා.

ඊටපස්සේ දුක්ඛ නිරොධෙ ඤාණය එනවා. මේ චතුරාර්ය සත්‍යයමයි පටිච්චසම්ප්පාදය හරහා අවබෝධ වෙන්නේ. දුක්ඛ නිරොධෙ ඤාණය ඇතිවෙනවා, පෙර ජීවිතයේ අඹ ගහේ ගෙඩි හැදෙනකොට ගෙඩි කාලා ඇට ‘ඉතුරු නොකළා නම්’, අද මෙතැන ඇටේ බිම වැටිලා, පැලවෙලා, ගහක් හැදිලා අතුඉති හැදිලා අද ගෙඩි හැදෙන්නේ නැහැ නේද - පුබ්බන්තෙ ඤාණය ඇතිවෙනවා.

අපරන්තෙ ඤාණය - එහෙනම් අද ගහේ හැදෙන ගෙඩි කාලා ඇට ‘ඉතුරු නොකළොත්’, හැම ඇටයක්ම විනාශ කළොත්, මතුටට මේ අඹ ඇටේ බිම පැලවෙලා ගහක් හදනවා නම්, එබඳු වූ ධර්මතාවයක් වෙන්නේ නැහැ නේද කියලා දකින්න ඕනේ. එහෙම වුනොත් පුරාණ කර්මයට හටගත්ත මේ අඹ ගහ, පුරාණ ඇටයට හටගත්ත මේ අඹ ගහ අවුරුදු 50ක් හරි 100ක් හරි තියෙන කල් තියෙයි. එක ඇටයක්වත් ඉතුරු නොකළ නිසා නැවත අඹ හටගන්න තියෙන හේතුව නැති කරලා මේ අඹ ගහෙන් ජීවත් වෙනවා. මේ තියෙන අඹ ගහත් නැතිවෙන කොට, නැවත හටගන්න අඹ ගසුත් නැතිවුනහම, අඹ ගස් කථාව ඉවරයි. මේ පැවැත්ම නිරුද්ධ වෙනවා.

ඒ වගේ එයා දකිනවා පෙර මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ අවිද්‍යාව නොවුනා නම්, පෙර ජීවිතයේ විද්‍යාව පහළ කරගෙන තිබුණා නම් කර්ම නොකළා නම්, අද මේ වගේ විඤ්ඤාණය මච්ඡාසකට ඇවිල්ලා නාමරූප වෙලා, මේ ආයතන හදලා මේ දුක් වූ ලෝකයේ ඉපදෙන්නේ නැහැ. මේකෙන් උත්තරයක් මේ ගන්නේ, ගවේෂණයෙන්. ඒකට පසුතැවෙනවා නෙවෙයි.

ඊටපස්සේ දැන් උත්තරයක් ගන්නවා එහෙනම් ‘අද මේ විපාකයට කරන්න දෙයක් නැහැ’. දැන් අඹ ඇටය බිම දපු හින්ද පැළවෙලා, ගහක් හැඳිලා, අතුඉති ඇවිල්ලා, දැන් ගෙඩි හැඳෙනවා. දැන් ඕකට කරන්න දෙයක් නැහැ. දැන් උත්තරයක් එනවා අද මේ ගහේ අඹ ඇට ඉතුරු නොකළොත් මතු ගහක් නැහැ වගේ, අද මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ අවිද්‍යාව නැති කළොත්, විද්‍යාව උපදවා ගත්තොත්, කර්ම රැස්වෙන්නේ නැහැ. කර්ම ඇතිවෙන්නේ නැහැ. එහෙම වුනොත් මතු විඤ්ඤාණය මේ වගේ රූපයකට බැසගෙන ආයතන හදලා ලෝකය උපද්දලා දුක උපදින එක නැතිවෙනවා නේද කියන දර්ශනයක් එනවා.

එහෙනම් ‘පුරාණ කර්මයට විපාක හැටියට උපන්න මේ ජීවිතය තියෙද්දීම’ අවිද්‍යාව නැතිකරලා, තණ්හා උපාදන කියන කෙලෙස් ටික නැතිකරලා, නැවත මේ වගේ දුක්වූ ආයතන හටගන්න හේතුව නැති කරලා, අවුරුදු 50ක් හරි 100ක් හරි පුරාණ කර්මයට උපන්න කයේ ජීවත් වෙනවා. *බීණං පුරාණං* - පුරාණ කර්මයෙන් හටගත් මේ ටිකත් නැතිවෙන කොට, *නවං නන්තී සම්භවං* - නැවත භවයකුත් නැහැ - *විරතනවිතතා ආයතිකෙ භවසමීං* - නැවත භවයක නොඇලුණු සිතින් - මොකද කලින්මයි අඹ ඇට කපලා විනාශ කෙරුවේ. *නෙ බීණබීජා* - කර්ම බීජ ක්ෂය වෙච්ච නිසා - අඹ ඇට එකක්වත් නැති කළ නිසා, *නිබ්බන්ති ධීරා යථායම්පදිපො* - ඒ ධීරයන් වහන්සේ නිවෙනවා හරියට පහනක් නිවුණා වගේ.

පුරාණ කර්මයෙන් හටගත්ත ‘විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සලායතන, එස්ස, වේදනා’ කියන ටිකේ ‘ආයු සන්තතිය තියෙද්දීම, ජීවිතය තියෙද්දීම’, මේ ටික ඇසුරු කරනකොට තියෙන අවිද්‍යාව නසලා, විද්‍යාව උපදවාගෙන ජීවත්වුනා අවිද්‍යා කර්ම පැවැත්ම නතර කරලා. ඒකට කිව්වා රහතන් වහන්සේ, නැත්නම් සෝපදිසෙස නිබ්බාන, අනුපාද පරිනිර්වාණය කියලා. ඒකට කිව්වා නිවන කියලා.

මොකද කෙලෙස්, ස්කන්ධ දෙක එකට එකතු වෙලා විදින දුක නිරුද්ධ වෙනවා මෙතැනදී. කෙලෙස් ටික නැති වුනහම කෙලෙස් සහ ස්කන්ධ කර්ම මිශ්‍රවෙලා විදින දුක නැතිවුනා. ස්කන්ධ පැවැත්ම තුළ විදින දුක විතරක් ඉතුරු වුනා. පුරාණ කර්මයෙන් හටගත්ත මේ විපාක ටිකත් නැතිවෙනවා. කලින්මයි කර්ම බීජය ක්ෂය කරලා තිබුණේ,

අවදායාව නැති කරලා. ඒ ධීරයන්වහන්සේ නිවෙනවා පහනක් නිවුණා වගේ කියලා කිව්වේ රහතන් වහන්සේ පිරිනිවුණු අවස්ථාව.

එතකොට නිරෝධයා අරභයා නුවණක් ඇතිවුනා ප්‍රබන්ධෙන ඤාණයෙන් - පෙර අවදායා සංඛාර නොවුනා නම් අද මේ 'විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සලායතන, එස්ස, වේදනා' ටික නොවෙයි. අපරනෙත ඤාණය ගැනත් නුවණයි, අද අවදායා කර්ම නැති කළොත් මතු 'විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සලායතන, එස්ස, වේදනා' කියන ධර්මතා වෙන්නේ නැහැ නේද කියලා.

චතුරාර්ය සත්‍යය ගවේෂණය කරන කොට මාර්ගය පහළ වෙනවා.

දුක්ඛ ස්කන්ධ ටික පිරිසිඳ දැක්කා - දුකෙකි ඤාණය. දුක්ඛ සමුදයේදී පටිච්චසමුප්පාදයේ ඉහළට පහළට යනවා. වර්තමානයේ දුක්ඛ ස්කන්ධයට හේතුව පෙර අවදායා සංඛාරයි. ඒකේ වැරද්ද නිසා තමයි මේ දුක්ඛ ස්කන්ධ ටික. අද දුක්ඛ ස්කන්ධ ටික පිරිසිඳ නොදුන, 'අවදායාවෙන් සත්ව පුද්ගලභාවයක් හදගත්තොත්', අද ඇති කරගන්න කර්ම කෙලෙස් නිසා නැවතත් මේ වගේ දුක්ඛ ස්කන්ධ ටිකක් හදනවා.

* කිසිම වෙලාවක සත්වයෙක් උපදිනවා, පුද්ගලයෙක් උපදිනවා, සත්වයෙක් ආවා, පුද්ගලයෙක් ආවා නෙවෙයි - දුක්ඛ ස්කන්ධ ටිකත්, දුක්ඛ ස්කන්ධ ටිකට පෙර හේතුවත්. මේ දුක්ඛ ස්කන්ධ ටික අද ද පිරිසිඳ නොදුක්කොත්, අනාගතයටත් මේ වැරද්ද නිසා දුක්ඛ ස්කන්ධයෝ හැදෙන හැටි තමයි එයා දැක්කේ.

* කෙනෙක් ඉපදෙනවා දැක්කේ නැහැ. පුද්ගලයෙක් යනවා කියලා දැක්කේ නැහැ. පටිච්චසමුප්පාද ධමමෙසු ඤාණං - මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මයක් තියෙන්නේ. ඒ ධර්මයන්ගේ නිරෝධයක්, ලෝක නිරෝධයක්, දුක්ඛ නිරෝධයක් දැක්කා.

* පෙර අවදායා සංඛාරය නොවුනා නම් අද මේ දුක්ඛ ස්කන්ධ ටික හැදෙන්නේ නැහැ. කෙනෙක් නැතිවෙනවා නෙවෙයි. මේ දුක්ඛ ස්කන්ධයෝ නැතිවෙන්නේ.

* අද මේ දුක්ඛ 'ස්කන්ධ ටික පරිහරණය කරන ගමන්' අවදායාව නැති කළොත් - මේ දුක්ඛ ස්කන්ධ ටික මම, මගේ, මගේ ආත්මයයි කියලා

දකින කර්ම කෙලෙස් නැති කළොත්, මත්තේ මේ වගේ දුක්වූ ස්කන්ධයෝ හැදෙන්නේ නැහැ නේද කියලා මතු වූ ස්කන්ධයන්ගේ නොහටගන්න හැටිත් දක්කා. ‘කෙනෙක්’ නොඉපදෙනවා නෙවෙයි, ‘දුක්වූ ස්කන්ධයෝ’ නැවත නොහටගන්න හැටි දක්කා.

එතකොට උත්තරයක් ආවා - නිරෝධය දකිනකොටම මග (මාර්ගය) උපදිනවා - එහෙනම් මේ පඤ්චලපාදනස්කන්ධය පිරිසිඳ දැකිය යුතුයි කියලා. මොකද වර්තමාන පඤ්චලපාදනස්කන්ධය පිරිසිඳ නොදැක්ක කම නිසා නේ, අතීතයේදීත් ඒ නොදකින අවිද්‍යාව නිසානේ කර්ම රැස්වෙලා තියෙන්නේ. ඒ නිසානේ මෙතැනට ආවේ. අද ද මේ දුක්වූ පඤ්චලපාදනස්කන්ධය පිරිසිඳ නොදැක්කොත් නේ කර්ම රැස්වෙන්නේ. එහෙම වුනොත් නේ අනාගතයට යන්නේ. අතීතයේදීත් පඤ්චලපාදනස්කන්ධ දුක පිරිසිඳ දකින විද්‍යාව තිබුණා නම් කර්ම රැස්වෙන්නේ නැහැ, එහෙනම් මෙතැනට එන්නේ නැහැනේ. වර්තමාන දුක්වූ ස්කන්ධයෝ පිරිසිඳ දකින නුවණ තිබුණා නම් කර්ම රැස්වෙන්නේ නැහැ, එහෙම වුනොත් අනාගතයද නැහැනේ කියන කොට උත්තරයක් ආවේ. මොකක්ද -

‘වර්තමානයේ පඤ්චලපාදනස්කන්ධය’ පිරිසිඳ දැක්ක යුතුයි කියලා.

මේ උත්තරය ගත්තහම, හරියටම කෙනෙක් දැක්කොත්
එයාගේ සක්කාය දිට්ඨිය කියන එක නැතිවෙනවා.
‘වර්තමාන දුක්වූ ස්කන්ධ ටික’ හේතුප්‍රත්‍යයයි කියලා
දකිනවා.

තව පැත්තකින් ගත්තොත් විඤ්ඤාණය නාමරූපයට, නාමරූප සලායතනට, සලායතනය ස්පර්ශයට, ස්පර්ශය වේදනාවට ඔවුනොවුන්ට ප්‍රත්‍යවෙච්ච ධර්මතා ටිකක් දකිනකොට, ඊටපස්සේ ඒක වක්‍රයක්. විඤ්ඤාණය නාමරූපයට, නාමරූප සලායතනයට, සලායතනය ස්පර්ශයට, ස්පර්ශය වේදනාවට - ඊටපස්සේ මේ නාමරූප දෙක විඤ්ඤාණයටත්, විඤ්ඤාණය නාමරූප දෙකටත් ඔවුනොවුන්ට උපකාර කරගෙනයි පවතින්නේ. සිත කියන එක සිතටයි, සිතේ උපන් නාමධර්ම වලටයි, රූපයටයි උපකාරයි. ඒ නාමරූප දෙක සිතට උපකාරයි.

එහෙනම් මෙතන දැන් පවතින්නේ ඔවුනොවුන්ට උපකාර වෙන ‘ධර්මතා’ ටිකක්.

- * මේ ‘සිතේම හටගන්න සිතුවිලි’ රූපය හැඳෙන්න උපකාර වෙලා.
- * හැඳෙන රූපයයි, හිතේ තියෙන සිතුවිලියි සිත පවතින්න උපකාර වෙලා කියන සිද්ධියකින් දකිනකොට රූපය ආත්ම වශයෙන් දකින්නේ නැහැ.
- * මේ රූපය ඇතිවෙන්නේ මොකක් නිසාද? සිතයි සිතුවිලියි දෙන්නාගේ උපකාරය ලබලා. රූපය ඇසුරු කරගෙනවත් ‘කෙනෙක්’ නැහැ. තියෙන්නේ චිත්ත වෛතසික ටික ඇසුරු කරගෙන. රූපය නිසා පවතින ආත්මයකුත් නැහැ. ආත්මය නිසා පවතින රූපයකුත් මේ තුළ කොහේවත් නැහැ. රූපයට උපකාරවෙලා තියෙන්නේ චිත්ත වෛතසික ටික.
- * ඊටපස්සේ වේදනාව, සංඥාව, සංඛාරය කියන වෛතසික ටික ගත්තොත් එකක්වත් මම වත්, මගේ වත්, මගේ ආත්මය වත් නෙවෙයි. ඒවා ආත්මත් නෙවෙයි. ඒවා ඇසුරු කරගෙන ආත්මයකුත් තියෙනවා නෙවෙයි. ආත්මය ඇසුරු කරගෙන ඒවා තියෙනවාත් නෙවෙයි. මොකද? මේ සිතුවිලි ටික ඇතිවෙන්නේ මොකක් නිසාද? රූපයයි සිතයි කියන දෙන්නාගේ අනුග්‍රහය ලබලා සිතුවිලි ටික. සිතයි රූපයයි ඇසුරු කරගෙනයි මේ සිතුවිලි ටික පවතින්නේ. සිතුවිලි ටික ඇසුරු කරගෙනවත් ආත්මයක් තියෙනවා නෙවෙයි. සිතුවිලි ටිකෙන් ආත්මයක් තියෙනවා නෙවෙයි, ස්පර්ශය නිසයි හටගන්නේ. ඒවා ඇසුරු කරගෙනවත් ආත්මයක් තියෙනවා නෙවෙයි, ඒවා ඇසුරු කරගෙන පවතින්නේ සිත. සිතට උපකාරීව පවතින්නේ රූපය. ඔවුනොවුන්ට උපකාරයක් ගන්නවා.
- * ඊටපස්සේ මේ සිත (විඤ්ඤාණය) ආත්ම වශයෙන්, සිත ඇසුරු කරගෙන ආත්මයක් තියෙනවා කියලා ගන්නේ නැහැ.

සිත කියන්නේ මොකක්ද? රූප දකිනවා, නිරුද්ධ වෙනවා. ශබ්ද අහනවා නිරුද්ධ වෙනවා. ගඳ සුවඳ දැනගන්නවා නිරුද්ධ වෙනවා. ස්පර්ශ ලබනවා නිරුද්ධ වෙනවා. නොයෙක් ධර්මාරම්මණ දැනගන්නවා නිරුද්ධ වෙනවා. ඒ දැනගන්නකමට සිත කිව්වා. ඒ සිතට ඇසුරුවෙලා තියෙන්නේ මොකක්ද? නාමරූප දෙක. ඒ සිතේම හටගන්න සිතුවිලි සහ රූප. එතකොට සිත කියන එක ආත්මත් නෙවෙයි, සිත ඇසුරු කරගෙන ආත්මයක් තියෙනවාත් නෙවෙයි. නාමරූප දෙකක් තියෙන්නේ.

මය සිද්ධාන්තය දකිනකොට රූපය ඇසුරු කරගෙන ආත්මයක්, ආත්මය ඇසුරු කරගෙන රූපයක්, රූපය නිසා ආත්මයක්, ආත්මය නිසා රූපයක් කියන, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන මේ සක්කාය දිට්ඨිය කියන ‘විසිආකාර දිට්ඨියම’ නැතිවෙනවා, මේ ස්කන්ධ පඤ්චකය - නාමරූප නිසා විඤ්ඤාණය, විඤ්ඤාණය නිසා නාමරූප, ස්වභාව දහමක්, හේතුප්‍රත්‍යයයි කියන නුවණ තියෙනකොට.

සක්කාය දිට්ඨිය නැති වුනා විතරක් නෙවෙයි, කංඛනිත් (විචිතිවිඡා) නැතිවුනා. වෙනදට නම් එයාට කංඛා තිබුණා.

1. **පුබ්බනෙත කංඛනි** - අපි පෙර ඉන්න ඇත්ද, හිටියා නම් කොහේ ඉන්න ඇත්ද, කොහොම ඉන්න ඇත්ද, මොකෙක් වෙලා මොකෙක් වෙන්න ඇත්ද කියන ප්‍රශ්න තිබුණා. නමුත් දැන් දැක්කා, පෙරද මේ වගේ ස්කන්ධ පඤ්චකයක් හටගන්න තැනක ඒ ස්කන්ධ ටික නොදන්නා අවිද්‍යාව නිසා රැස්කරගත්ත කර්ම නිසයි ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් විඤ්ඤාණය හටගත්තේ කියලා දකිනකොට, පෙරද අවිද්‍යා කර්ම කියන ස්කන්ධ ටික නොදන්නාකම නිසා කෙලෙස් ඇතිවෙලා, අවිද්‍යා කර්ම කියන ධර්මතාවයක් හටගෙන තියෙනවා කියන නුවණ දකිනකොට, පෙර හිටියාද, හිටියා නම් කොහේ ඉන්න ඇත්ද, කොහොම ඉන්න ඇත්ද, මොකෙක් වෙලා මොකෙක් වෙන්න ඇත්ද කියන **පුබ්බනෙත කංඛනි** නැහැ.
2. **අපරනෙත කංඛනිත්** නැහැ. අපි මැරෙයිද, මැරිලා උපදියිද, උපදියි නම් කොහේ උපදියිද, මොකෙක් වෙලා උපදියිද, මොකෙක් වෙලා මොකෙක් වෙයිද කියන කාරණා ටික හිටින්නේ නැහැ. ඇයි ඒ? එයා දන්නවා අද මේ අවිද්‍යා කර්ම තිබුණොත් මතු මේ වගේ දුක්වූ ස්කන්ධ ටික හදයි. මතු අනාගතයේ දුක්වූ ස්කන්ධයෝ හදනවා කියන දර්ශනයක් තියෙන කොට ‘කෙනෙක්’ උපදියි කියන තැනකින්, ‘මොකෙක් වෙලා’ උපදියිද කියන තැනකින් සැක ඇතිවෙයිද? නැහැ.
3. කොතැනක උපන්නත්, කොහොම උපන්නත් දුක්වූ ස්කන්ධ ටිකක් හදලා තියෙයි. ඒක නොදන්නාකම නිසා ලෝකයා පුද්ගලභාවයක් ඇසුරු කරයි. නමුත් ලෝකයා පුද්ගලභාවයක් ඇසුරු කරන තැනකත් තියෙන්නේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මයක්. මෙයාට

පරිච්ඡසමුප්පාද ධර්මයක් මෙතැන තියෙන්නේ නේද පරිච්ඡසමුප්පාද ධර්මෙසු කංඛති කියන ටික අතහැරෙනවා.

එයාට පුබ්බන්ත ඤාණය, අපරන්ත ඤාණය, පුබ්බන්ත -
අපරන්ත ඤාණය එනවා, පරිච්ඡසමුප්පාද ධර්මෙසු
ඤාණය කියන එක එනවා.

එතකොට සමුදය දුරුවෙලා නිරෝධය ලැබෙනවා.

4. එතකොට මේ ධර්මය දේශනා කළ, මේ පරියාය පෙන්නපු ශාස්තෘන්වහන්සේ ඒකාන්තයෙන් සම්මාසම්බුද්ධයි කියන එක ගැන එයාට සැක නැහැ මේ ටික දකිනකොට.
5. මේ ධර්මය මොන තරම් ඇත්තක්ද මේ කියලා තියෙන්නේ. අපේම ජීවිතයේ හැමදම තිබුණු, නමුත් අපි නොදක්ක, අපේම ජීවිතයේ ඇත්තටම ඇත්ත නේද මේ - ස්වාකාමානෝ භගවතා ධර්මො - භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ ටික නම් හරියටම දේශනා කරලා තියෙනවා, ඇත්තම කියලා තියෙනවා, මේකට තියෙන සාක්ෂිය වෙන මොකුත් නෙවෙයි. බුදුහාමුදුරුවෝ කියපු නිසා නෙවෙයි, තමන්ම දකපු හින්ද. තමන්ගේ ජීවිතයෙන් සැබැවටම දකපු නිසා. මේ ස්කන්ධ ටිකත්, ස්කන්ධ ටිකේ පරිච්ඡසමුප්පාද බවත් දකපු හින්ද.
6. යම්කිසි කෙනෙක් මේ චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධය සඳහා පිළිපන්නා නම් එයා සුඥාපිපන්නයි, උජුඥාපිපන්නයි ඤායඥාපිපන්නයි සාමිච්ඡාපිපන්නයි මේ ගුණ ටික දනෙනවා, සංඝයා ගැන සැක නැහැ.
7. සික්කාය කංඛති - මේ දර්ශනය දකින්න තියෙන්නේ සීලයක පිහිටලා, සිත සමාධි කරලා ඇතිකරගන්න 'විදර්ශනා ඥානය' හරහායි - එයාට සික්කාව ගැන කංඛා නැහැ. නිවන් දකින්න කළ යුත්තේ වෙන මොකුත් නෙවෙයි, මේ දර්ශනයමයි, මේ කෙලේසයෙන්, සත්වපුද්ගල දෘෂ්ටියෙන්, සත්වපුද්ගලභාවයෙන්, මේ සත්වපුද්ගල පැවැත්මෙන්, සත්වපුද්ගලභාවය එන තැන දුකෙන් එතෙර වෙන්න තියෙන්නේම මේ චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධය, පරිච්ඡසමුප්පාද ධර්මය, යෝනිසෝමනසිකාරය කිරීම මයි, වෙන

ක්‍රමයක් නැහැ කියන නුවණක් එයාට එනවා. සිකතිය කංකති කියන වික දුරු වෙනවා.

දූන් විවිකිවිඡා කියන වික දුරුවෙලා බුද්ධාදී අටනැන
කෙරෙහි තියෙන සැකයත් අතහැරෙනවා.

8. දූන් පින්වතුන් හිතනවාද මෙයා නොයෙක් වෘත සමාදන් වෙයි කියලා විමුක්තිය පිණිස? සීල වෘත, පරාමර්ශණය කිරීම නතර වෙනවා. සීලබ්බතපරාමාස කියලා කියන්නේ සීල් වෘත පරාමර්ශණය කරනවා. පරාමර්ශණය කරනවා කියන්නේ ස්පර්ශ කරනවා, ඇසුරු කරනවා. සීල් වෘත - ක්‍රම. වෘත කියලා කියන්නේ එක එක ප්‍රතිපදාවන් වල යෙදිලා තියෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයෙන්, ඊට පෙරත්. ගවයෙක් වගේ හිටියහම විමුක්තිය ලැබෙනවා කියලා ගවයෙක් වගේ ජීවත්වෙන්න හුරුවෙනවා. ඒකට කිව්වා ගෝ වෘත කියලා. බල්ලෙක් වගේ හිටියහම කෙලෙස් ගෙවාගන්න පහසුයි, ඉක්මනට කෙලෙස් නැතිවෙනවා කියලා බිමට දමන කෑම අනුභව කරමින් කකුල් දෙකෙනුයි, අත් දෙකෙනුයි හතරෙන්ම යමින් කුක්කුර වෘත කියලා එකක් හුරුවුනා. ඊටපස්සේ එළවෙක් වගේ ඉන්න අප් වෘත. බුදුභාමුදුරුවෝ දේශනා කෙරුවා හරකෙක් වගේ ඉඳලා හුරු වුනොත් හරකෙක් වෙන්න පුළුවන්, විමුක්තියක් නම් ලැබෙන්නේ නැහැ. බල්ලෙක් වගේ ඉඳලා හුරුකෙරුවොත් බල්ලෙක් වෙන්න පුළුවන්, විමුක්තියක් ලැබෙන්නේ නැහැ. එළවෙක් වගේ ඉඳලා හුරුවුනොත් එළවෙක් වෙන්න පුළුවන්, විමුක්තියක් ලැබෙන්නේ නැහැ. තව තිබුණා පංචකාප වෙනවා කියලා උච්ඡුයි යටිඡුයි දෙපැත්තෙන්ම ගිනි ගොඩවල් හතරක් ගහලා මැද දඩ් හිරු රස්නෙ තියෙන තැනක නිදගන්නවා. නිදගෙන කෲර වූ, කටුක වූ, තියුණු වූ විදියට ගින්නෙන් තව තව තුවාල කර්මන්ත කරනවා. ඒකත් එක වෘතයක්. හිම වැටෙන සීතලේ ගංගාවන් වලට දියසෙවෙල මල්මාලා පැළඳගෙන උදේ හවස බැහැලා කිම්බිලා පව් හෝදනවා. කර්ම හෝදනවා කියන එක එක ක්‍රම තිබුණා. ‘මේ තරම් දර්ශනයක්’ තියෙන කෙනා වෘත සමාදන් වෙනවා කියන එක, ඔය විදියේ වෘතවලින් විමුක්තියක් භාග්‍යවත්තා කියන එක වෙන්නේ නැහැ. සීල වෘත, පරාමර්ශණය කියන එකද දුරුවෙනවා.

9. චතුරාර්ය සත්‍යය - දුක්ඛ සත්‍යය, සමුදය සත්‍යය, නිරෝධ සත්‍යය, මාර්ග සත්‍යය කියද්දී - දුක්ඛ සත්‍යයෙන් දකිනවා පටිච්චසමුප්පාදයේ ‘විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සලායතන, එස්ස, වේදනා’ කියන ටික, ඒක විඤ්ඤාණයේ ඉඳලා වේදනාව දක්වා අඛණ්ඩව. තව පැත්තකින් ගත්තහම විඤ්ඤාණය නිසා නාමරූපත්, නාමරූප නිසා විඤ්ඤාණයටත් උපකාර ලබාගෙන පවතින හැටි, ආහාර ප්‍රත්‍යයකින් ඔවුනොවුන්ට උපකාරව පවතින සිද්ධිය දක්කා. එයා දුක් පිරිසිඳ දකිනවා කියනවා.

දුක්ඛ සමුදය ඤාණයේදී මේ දුක්වූ ස්කන්ධයට පුබ්බනෙත හේතුව දක්කා පෙර අවිද්‍යා සංඛාර. අපරනෙත හේතුව දක්කා අද අවිද්‍යා, කර්ම, තණ්හා, උපාදාන කියන කෙලෙස් ටික තිබුණොත් මතුවටත් මෙහෙම දුක්වූ ස්කන්ධ ටික හැදෙනවා.

නිරෝධ ඤාණයේදී දක්කා පෙර අවිද්‍යා කර්ම නොවුනා නම් අද මේ වගේ දුක්වූ ස්කන්ධ හටගන්නේ නැහැ. දුක්ඛ නිරෝධය දක්කා. අද දුක්වූ ස්කන්ධයෝ පිරිසිඳ දකලා අවිද්‍යා කර්ම නොකළොත් අනාගතයේදීත් දුක්වූ ස්කන්ධ හටගන්නේ නැහැ කියන නිරෝධය දක්කා. පටිච්චසමුප්පාදය මෙනෙහි කරන කොට චතුරාර්ය සත්‍යයේ දුක්ඛ සත්‍යය ඇතිවීම තමයි, සමුදය සත්‍යය තමයි පටිච්චසමුප්පාදය ප්‍රත්‍යයෙන් දක්කේ. පටිච්චසමුප්පාද ප්‍රත්‍යය නිරෝධයෙන් දක්කේ දුක්වූ ස්කන්ධයන්ගේ නිරෝධය.

මාර්ගය ගැන දර්ශනයක් උපන්නා එහෙනම් දුක්වූ ස්කන්ධ පිරිසිඳ දකලා කර්ම කෙලෙස් කියන ටික නැති කළ යුතුයි. අවිද්‍යාව නැති කරලා විද්‍යාව උපදවා ගැනීමයි මේ දුක් නැතිකිරීමට තියෙන ප්‍රතිපදාව කියන දිට්ඨිය උපන්නා. සම්මාදිට්ඨිය ඇතිවුනා. ඊටපස්සේ දුක්වූ ස්කන්ධ ටික පිරිසිඳ දකලා කෙලෙස් ටික නැතිවුනොත් මේ සියලු දුක් ඉපදීම නැතිවෙනවා කියන දර්ශනය ඇතිවුනාට පස්සේ ඒ දුක්වූ ස්කන්ධයෝ පිරිසිඳ දකින තැනට ගන්න යන වැඩ පිළිවෙලට තමයි සීල, සමාධි, ප්‍රඥා කියලා කිව්වේ. ඒ දුක්වූ ස්කන්ධයෝ පිරිසිඳ දකින තැනට යන්න තමයි මේ ප්‍රතිපදාව තියෙන්නේ කියලා ප්‍රතිපදාව ගැනත් නිසැක වුනා.

චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධයි පටිච්චසමුප්පාදය දකින කොට, පටිච්චසමුප්පාදය දකින කොට චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධයි. චතුරාර්ය

සත්‍යය දක්කා නම් පටිච්චසමුප්පාදයයි දැක්කේ, පටිච්චසමුප්පාදය දක්කා නම් චතුරාර්ය සත්‍යයයි දැක්කේ.

එතකොට චතුරාර්ය සත්‍යය, පටිච්චසමුප්පාදයෙන් දකින කොට, ඒ දර්ශනයත් එක්කම, සක්කායදිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාස කියන මේ කෙලෙස් ටික ඔය ‘දර්ශනයටයි’ නැතිවෙන්නේ.

ඔය කෙලෙස් ටික නැතිකරන්න බැහැ හිතේ මොනතරම් සමාධියක් තිබුණත්, මොනතරම් වීර්යයක් තිබුණත්, මොනතරම් සීලයක් තිබුණත්.

වර්තමාන දුක්ඛ ස්කන්ධ ටිකේ පටිච්චසමුප්පන්න බවත්, හේතුප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත බවත්, ඒ හේතු දුක්ඛ ස්කන්ධයෝ හටගන්න පෙර හේතු ටිකයි, අනාගත හේතු ටිකයි කියන මේ චතුරාර්ය සත්‍යය බලාගන්න, පටිච්චසමුප්පාදය සම්මර්ශණය කරන මේ ක්‍රමය කල‍්‍යාණ මිත්‍ර ඇසුරෙන්, සද්ධර්ම ශ්‍රවනයෙන් අහගත යුතුමයි. අහලා, ඒ දැනුම අරගෙන පැත්තකින් තිබ්බා. තවම මෙනෙහි කරන්න යන්නේ නැහැ. පැත්තකින් තියලා දැන් ඔය ටික අහගත්තහම සෝතාපත්ති අංග වලින් දෙකක් මේ පින්වතුන්ට හම්බවෙනවා. කල‍්‍යාණ මිත්‍ර ඇසුර, සද්ධර්ම ශ්‍රවනය කියන දෙක හම්බවෙනවා චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කරගන්න හැටිත්, පටිච්චසමුප්පාදය අවබෝධ කරගන්න හැටි, අවබෝධ කරගෙන දර්ශනය දැකලා කෙලෙස් දුරු කරගන්න හැටි අහගන්නා.

තවම, අහගන්නාට සෝවාන් වෙන්නේ නැහැ. සෝවාන් නම් නෙවෙයි. දැන් තමයි මාර්ගය කියන එක පුරන්නෙක් වෙන්නේ, මේ ටික අහගැනීමත් සමගම. ඊට මෙහා මග කියන එක උපදින්නේ නැහැ කෙනෙකුට. කවදාවත් ‘අහලා’ මාර්ගඵල ලබන්න බැහැ. අනුන්ගේ වචනයකින් තමන්ගේ මාර්ගය උපදින්නේ නැහැ. තමන් තුළ මාර්ගය උපදින්නේ තමන්ගේ දර්ශනයකින් මයි.

ඒ නිසා මේ ටිකෙන් මාර්ග අංග වලින් දෙකක් හටගන්නා. මේ චතුරාර්ය සත්‍යය පටිච්චසමුප්පාදය ධර්මය හරහා අවබෝධ කරගන්න ටික අහගන්න කොට එතැනදී සෝතාපත්ති අංග හතරක් තියෙනවා - කල‍්‍යාණ මිත්‍ර ඇසුර, සද්ධර්ම ශ්‍රවනය, යෝනිසෝමනසිකාරය, ධම්මානුධම්ම ප්‍රතිපත්තිය කියලා. ඒ සෝතාපත්ති අංග හතරෙන් සෝතාපත්ති අංග දෙකක් තමන්ට ලැබුණා.

දැන් එයා දන්නවා සක්කායදිට්ඨිය නැතිකරන්න කුමන ධර්මයක් අවබෝධ කළ යුතුද? විචිකිච්ඡාව නැතිවෙන්න - පුබ්බනෙත ගැන විචිකිච්ඡාව, අපරනෙත ගැන විචිකිච්ඡාව, පුබ්බනෙත අපරනෙත ගැන විචිකිච්ඡාව, පටිච්චසමුප්පාදය ධර්මය ගැන ඇතිවන විචිකිච්ඡාව නැතිකරන්න කුමක් කළ යුතුද? පටිච්චසමුප්පාදය ‘අතීතයෙනුත්, අනාගතයෙනුත්, අතීතයේ ඉඳලා වර්තමානයටත්, වර්තමානයේ ඉඳලා අනාගතයටත් - මේ පටිච්චසමුප්පාදය ධර්මයක්ය’ කියන ටික විමර්ශනය කළ යුතුයි කියලා, විචිකිච්ඡාව දුරු කරන්න මෙනෙහි කළ යුත්තේ මෙහෙමයි, මේ ධර්මතා දෙකෙහි අවබෝධය ඇති වුනහමයි සීල වෘත්ත පරාමර්ශනය කරන වැරැද්ද නැතිවෙන්නේ කියලා ඉගෙන ගන්නා, දැනගන්නා.

ඊටපස්සේ මේ ධර්මතා දෙක ළඟ තබාගෙන ඒ කලාණම්මු ඇසුරෙන්, සද්ධර්ම ශ්‍රවනයෙන් පෙන්නපු චතුරාර්ය සත්‍යය දැකීමට, පටිච්චසමුප්පාදය දැකීමට, පුබ්බන්තය ගැන ඥානයක් තමන් තුළ පහළවීමට, අපරන්තය ගැන ඥානයක් තමන් තුළ පහළවීමට, පුබ්බන්ත අපරනෙත ගැන ඥානයක් තමන් තුළ පහළවීමට, පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය පිළිබඳ ඥානය තමන් තුළ පහළවීම සඳහා, සීල වෘත්ත පරාමර්ශනය කරන ගතිය මේ ජීවිතයේදී නෙවෙයි සසරේදීවත් නොවෙන හේතුව තමන් තුළින් අයිත්වීම සඳහා ‘කළයුතුයි වැඩපිළිවෙලක්’ කියන දර්ශනයට ආවා.

දැන් සත්‍ය ඥානය හම්බවුනා. ඊටපස්සේ කෘත්‍යය ඥානය ආරම්භ වෙනවා.

- - - - -

එහෙනම් මේකේදී මේ සත්‍යය අවබෝධයට දූෂ පිරිසිඳ දත යුතුයි, සමුදය ප්‍රභාණය කළ යුතුයි, නිරෝධය සාක්ෂාත් කළ යුතුයි, මග වැඩිය යුතුයි කියන මේ ටික කිරීමේ නුවණ තමන්ට පහළවෙන්න ඕනේ. ඒ කියන්නේ ධම්මානුධම්ම ප්‍රතිපත්තිය, යෝනිසෝමනසිකාරය කියන අංග දෙක ‘තමා තුළින්’ සපයා ගත යුතුයි, උපයා ගත යුතුයි කියන තැනකට ආවා.

* ධම්මානුධම්ම ප්‍රතිපත්තිය කියලා කියන්නේ ‘සීල, සමාධි දෙක’. සීල, සමාධි දෙක එකට එකතු කරලා කියනවා ධම්මානුධම්ම ප්‍රතිපත්තිය කියලා.

* යෝනිසෝමනසිකාරය කියනවා ‘හැමවෙලාවේම’ ඒ ධම්මානුධම්ම ප්‍රතිපත්තියේ, නැත්නම් ‘සීල සමාධි දෙකේ පිහිටලා නුවණ හසුරුවනවා’, හිත මෙහෙයවනවා.

හැමවෙලාවේම යම් ආකාරයකට හිතනකොට උපන් ආශ්‍රව ධර්ම වැඩෙයි නම්, නූපන් ආශ්‍රව ධර්ම උපදියි නම්, ඒ ආකාරය තමන්ගේ මනස තුළ ගොඩ නොනැගෙන්නටත්, යම් ආකාරයකට හිතන කොට නූපන් ආශ්‍රව ධර්ම නූපදියි නම්, උපන් ආශ්‍රව ධර්ම ටික ටික දුරුවෙයි නම්, අඩුවෙයි නම්, ඒ විදියට හිතේ හිතේ හිතන බව හුරුපුරුදු කරනවා. භාවනාව කියලා එයා දන්නේ නැහැ. එක තැනක ඉන්න එකක් නෙවෙයි. එහෙම කළත් ප්‍රශ්නයක් නැහැ. නමුත් එතැනින් විතරක් නෙවෙයි මේක පෙන්වන්නේ.

පින්වතුනි, බුදුහාමුදුරුවෝ ලෝකයේ පහළ වුනේ භාවනාව කියලා එක දෙයක් පෙන්වන්න නෙවෙයි. නැවත දුක ඇතිවෙන, ඇතිකරන හේතු හැදෙන්නේ නැති විදියට ‘ජීවත්වෙන ක්‍රමයක්’ හොයලා දෙන්න.

අපි මෙහෙම ගත්තොත් - දැන් මේ පින්වතුන්ගෙන් කවුද මට කියන්න හිතලා කැමැත්තෙන්, උවමනාවෙන් සසර දුකට යන කෙලෙස් ඇතිකරගත්ත අය මට පෙන්වන්න. ඉක්මනට වැඩ කටයුතු කරලා පැය භාගයක්වත් කෙලෙස් ඇතිකරගත්ත ඕනේ කියලා කවුරුහරි කෙලෙස් ඇති කරගෙන තියෙයිද? පොඩ්ඩක් ඉන්න, උයලා පිහලා ඉක්මනට පැත්තකට වෙලා මම අවිද්‍යාව ටිකක් ඇතිකර ගන්නම්, තණ්හාව, උපාදනය, ඕග, යෝග, ග්‍රන්ථ, නීවරණ නැත්නම් සක්කායදිට්ඨිය - ඕවා ඇතිකර ගන්න කවුද උත්සාහවත් වුනේ? මේ පින්වතුන් කළේ ජීවත්වෙන එක විතරක් නෙවෙයිද බලන්න. ජීවත් වෙනවා කියන කොට අත්දෙක බැඳගෙන, ඇස්දෙක වහගෙන එක තැනක ඉඳගෙන ඉන්න එකද? නැහැ. එක්කෝ වැඩට ගියා, දරුවන්ව ඉස්කෝලයට අරගෙන ගියා, දරුවන්ගේ රෙදි ටික හේදුවා, ගෙදරදෙර අතු ගැවා, උයන පිහින කටයුතු කළා, ඔහොම නෙවෙයිද ජීවත් වෙනවා කියන්නේ? ඔය ජීවත් වෙන ටිකට අවිද්‍යාව ඇතිවෙලා, කර්ම රැස්වෙලා, තණ්හාව ඇතිවෙලා,

උපාදනය ඇතිවෙලා, ඕග, යෝග, ග්‍රන්ථ, නිවරණ කියන යම්තාක් කෙලෙස් කන්දක් තියෙයි නම්, ඔක්කෝම ටික තමන්ගේ හිත මතට, කර මතට කඩාගෙන වැටිලා නැන්ද?

දැන් මේක ලිහන්න විතරක් ගියහම අසාධාරණ නැන්ද පැය භාගයක්, පැයක් පැත්තකට වෙලා කරනවා නම්? රැස් කරන කොට ජීවත් වෙන්න විතරයි ඕනෙ වුනේ ඔක්කෝම ටික කර මතට කඩාගෙන වැටිලා, නමුත් ලිහන්න විතරක් ඉක්මනට ඉක්මනට වැඩ කරලා පැයක් භාවනා කරනවා. නැහැ. අපි ඉගෙනගත්ත ක්‍රමය වැරදියි.

බුද්ධාමුදුරුවෝ ලෝකයේ පහළ වුනේ මේ ජීවත්වෙන ක්‍රමය වැරදියි, ඔය ජීවත්වෙන ක්‍රමයටයි ඔක්කෝම වැරද්ද ඇතිවුනේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එක ක්‍රමයක් උගන්වන්න ලෝකයේ පහළ වුනේ. ජීවත්වෙන ක්‍රමයක් හොයලා දෙන්න. යම් විදියකට ජීවත්වෙනවා නම් ඒ ජීවත්වෙන ක්‍රමයටයි නිවන් දුක්කේ. ජීවත්වෙනවා කියන්නේ ඇස්දෙක වහගෙන ඉඳගෙන ඉන්න එක නෙවෙයි. අද මේ වගේම මේ කටයුතු ටිකම කරනවා. ඔය ටිකම කරනවා, හැබැයි කරලා වැඩේ ඉවර වෙනකොට නිවනුත් දකිනවා. නිවන් දකින විදියට ජීවත්වෙන තැනක් හදලා දෙන්නයි බුද්ධාමුදුරුවෝ පහළ වුනේ. අන්න ඒක මතක තියාගන්න.

අද තමයි මේ පින්වතුන්ට භාවනා කියලා එකක් තියෙන්නේ. අද තමයි අපි හිතාගෙන ඉන්නේ පැයක් හෝ දෙකක් හෝ භාවනා කළ යුතුයි කියලා. මම නෑ කියන්නේ නැහැ, ඕනේ නැහැ කියන්නේ නැහැ. ඒකත් එක කොටසක්. නමුත් එව්වරක් විතරක් නෙවෙයි භාවනාව කියන්නේ. දහම කියන්නේ ජීවිතයේ හැම තැනකටම සිසාරා පැතිර ගිය, විහිදුණු නුවණක් වෙන්නට ඕනේ. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයේ පහළ වුනේ යම් විදියකටද ජීවත් වෙන්නේ, ඒ විදියට ජීවත් වෙන කෙනාට නිවන ලැබෙන්නේ කොහොමද, අන්න ඒ ක්‍රමය හොයලා දෙන්න. ඒ ක්‍රමයේදී ධම්මානුධම්ම ප්‍රතිපත්තිය, යෝනිසෝමනසිකාරය කියන තැනදී යෝනිසෝමනසිකාරය අර්ථ ගැන්වෙන්නට ඕනේ, කුච්ඟැන්වෙන්නට ඕනේ අන්න ඒ අර්ථය උපදින ආකාරයට.

මේ පින්වතුන් ඕනේ වැඩක් කරන්න. කයෙන් ඒ වැඩය කරද්දී හිත ගැන වග බලාගන්න. හතර ඉරියව්වේම යෝනිසෝමනසිකාරය කියන කොට, යෝනිසෝමනසිකාරය හඳුනාගත යුත්තේ අර්ථයකින් මිසක

වචනයකින් නෙවෙයි. අසුභ විදියට මෙනෙහි කිරීම යෝනිසෝමනසිකාරයයි කිව්වොත් ඒක විතරක් වෙනවා නේ, චතුරාර්ය සත්‍යය මෙනෙහි කිරීම යෝනිසෝමනසිකාරයයි කිව්වොත් ඒක විතරක් වෙනවා නේ, අනිත්‍යය බලන එක යෝනිසෝමනසිකාරයයි කිව්වොත් ඒක විතරක් වෙනවා නේ, නමුත් ඔය ඔක්කෝම අයිති වෙන විදියට අර්ථ දැක්විය යුතුයි - මොකක්ද - යෝනිසෝමනසිකාරය පෙන්විය යුත්තේ පදයකින් නෙවෙයි, අර්ථයකින්. යම් යම් ආකාරයට හිතන කොට නූපන් ආශ්‍රව ධර්ම නූපදිසි නම්, උපන් ආශ්‍රව ධර්ම දුරුවෙයි නම් - තව පැත්තකින් නූපන් අකුසල ධර්ම නූපදිසි නම්, උපන් අකුසල ධර්ම දුරුවෙයි නම් - ඒ විදියට හිතන ක්‍රමයට කියනවා යෝනිසෝමනසිකාරය කියලා.

පින්වතුන්ට පුළුවන් නම් ගෙදරදෙරේදී වැඩකටයුතු කරන්න උපන් ආශ්‍රව ධර්ම - කාමාශ්‍රව, භවාශ්‍රව, දිට්ඨාශ්‍රව, අවිද්‍යාශ්‍රව කියන මේ ආශ්‍රව ධර්ම ටික දුරුවෙන, නූපන් ආශ්‍රව ධර්ම මනස තුළ නූපදින විදියට හිත රැකගෙන, හිතේ හිතේ කුසල විතර්කයක් හිතමින් ජීවිතයේ කටයුතු කරන්න පුළුවන් නම්, ඊට අමතරව සීලයකත් පිහිටනවා නම්, ඉඩ ලැබෙන වෙලාවකට චිත්ත සමථය ඇති කරගන්න - අන්න ඉඳගෙන ඉන්නවා කියන එක අයිති එතැනට - චිත්ත සමථය ඇති කරගන්නත් උදව් වෙනවා නම්, මෙයා හැමවෙලාවේම ඉන්නේ භාවනා කරමින්. ඉඳගෙන ඉන්න තැන විතරක් නෙවෙයි භාවනාව කියන කොට. සිල් පුරනකොටත් අයිති කුසල ධර්මයක්. එයා වැඩකටයුතු කරනකොටත්, ඒ 'යෝනිසෝමනසිකාරය' කියන්නේ භාවනාවක් තමයි.

එතකොට ඉඩ ලැබෙන හැම වෙලාවකම බොජ්ඣංග භාවනාවක්, නැත්නම් හිත බොහෝම ඉක්මනට එකඟවෙන, සමාධිමත්වෙන කමටහනක් ගන්න. සීලයක පිහිටනවා, පන්සිල් හෝ ආජීවඅෂ්ඨමක සීලය හෝ උපෝසභ අෂ්ඨාංග සීලය හෝ පැවිදි සීලයක හෝ හැකි සීලයක පිහිටනවා. ඉඩ ලැබෙන හැම වෙලාවකම චිත්ත සමථයක් ඇතිවෙන්න කටයුතු කරනවා. වැඩ කටයුත්තක් අරඹන හැම වෙලාවකම උපන් ආශ්‍රව ධර්ම දුරුවෙන විදියට, නූපන් ආශ්‍රව ධර්ම නූපදින විදියේ චිත්තනයක්, සිතුවිල්ලක් සිත තුළ රඳවාගෙන කරනවා.

මේ විදියට කාලයක් කළොත් මොකක්ද වෙන්නේ කියලා බලන්න. අද මේ තියෙන මානසික මට්ටම සම්පූර්ණයෙන්ම වෙනස් වෙනවා.

- * නොබෝ දවසක් යනකොට ඉස්සෙල්ලාම කයේ දරථ ගතිය නැතිවෙනවා.
- * අද මේ පින්වතුන් සිතුවිලි උපදින්නේ නැත්ද කියලා බලන්න යම් සිතුවිල්ලක් තමන් හිතලා නෙවෙයි ඉබේමයි උපදින්නේ, නමුත් තමන්ගේ මනස තුළම උපදින සිතුවිලි නිසා තමන්ටම පිවිටෙන, වෙහෙසෙන, සිතෙන සිතුවිලි උපදින්නේ නැත්ද කියලා බලන්න. ඔය කලින්ම නතරවෙන්නේ ඒ ටික. ඉස්සෙල්ලාම ඒ මට්ටම නතර වෙනවා.
- * තමන්ගේම සිතුවිලි නිසා තමන් හොඳට සතුටු වෙන කමක් හම්බවෙනවා නම් ඒකත් නතර වෙනවා.
- * ඊටපස්සේ මේ හිතේ හිතේ කථා කෙරෙන, ඉබේම සිහිවෙනකම ටික ටික අඩුවෙනවා.
- * වැඩකටයුතු කරන කොට යෝනිසෝමනසිකාරය කරන එකෙන් උදව් කරනවා මේ පින්වතුන්ට එකතැනක ඉඳගෙන ඉන්නකොට හොඳ එකඟකමකින්, නොවිසිරුණු කමකින් ඉන්න පුළුවන්කම. එකතැනක ඉඳගෙන ඉන්නකොට ඇති කරගන්න විත්ත සමාධිය මේ පින්වතුන්ට උදව් කරනවා වැඩකටයුතු කරද්දී අකුසලයකට යන්නේ නැති, කුසල ධර්මයක් තුළම මනස තබාගෙන කටයුතු කරන්න පුළුවන් හුරුව ගෙනත් දෙනවා. වැඩකටයුතු කරන කොට ඇතිවෙන සිහිනුවණ දෙක සමාධියටත්, සමාධිය සිහිනුවණ දෙකටත්, මේ පින්වතුන්ට උදව්වෙනවා. මේ පින්වතුන් ඉඳගෙන හිටියත් දහමක, වැඩකටයුතු කළත් දහමක.

මේ විදියට මේක ටිකෙන් ටික, ටිකෙන් ටික වර්ධනය වෙනවා. හැබැයි හිතේ යට කොනක තියෙනවා මේ කරන්නේ මොකක් සඳහාද කියලා. මේ පඤ්චඋපාදන ස්කන්ධය වර්තමාන භේතුප්‍රත්‍යය බව, ඒ දුක්ඛ භේතු ටික පටිච්චසමුප්පන්න ධර්මතාවයක් බවත් තේරුම් කරගන්න දකින තැනට මනස ගන්නයි මේ ටික කරන්නේ.

ඒ නිසා මෙතැන යෙදෙනවා ‘අනඤ්ඤාඤ්ඤාස්සාමිතින්ද්‍රිය. - තවම නොදක්කාවූ දෙය දකින’ තැනට යන්නයි මේ ප්‍රඥාව තියෙන්නේ. ඒ ටික බලන්න.

තවම මේ දුක්ඛ ස්කන්ධ ටික එයා දකින්නේ නැහැ. තවම ‘මම’ කියලාමයි පෙනෙන්නේ. තවම පටිච්චසමුප්පාදයක් කියලා පෙනෙන්නේ නැහැ. ‘මම’ කියලාමයි පෙනෙන්නේ. පුද්ගලයෙක්ගේ ඉපදීමමයි පෙනෙන්නේ. පුද්ගලයෙක් මැරිලා යනවා කියන තැනකින්මයි තේරෙන්නේ, පෙනෙන්නේ. හිත පිළිගන්නේ.

නමුත් කල්‍යාණ මිත්‍ර ඇසුරෙන්, සද්ධර්ම ශ්‍රවණයෙන් අපි මෙහෙම දන්න තැනක, දකින තැනක තියෙන ඇත්ත අභගෙන පැත්තකින් තියලා වර්තමානයේ එයා වැඩපිළිවෙලක් කරනවා - සීලයක පිහිටලා, කය වචන දෙකේ සංවරයක් හදගන්නා. ඉඩ ලැබෙන හැම මොහොතකම චිත්ත සමථයක් ඇසුරු වෙන කමටහනක් කරනවා. ඒ වගේම කුමන කටයුත්තකට ගියත් පෙර පසු මනස අහකට යන්න නොදී යෝනිසෝමනසිකාරය කියන තැනින් තබාගෙනයි කටයුතු කරන්නේ.

මේ ධර්මතා ටික ජීවිතයේ අනවශ්‍ය පැවැත්ම අයින් කරනවා. මේ පින්වතුන්ට දැඩි ලෝභයක්, විෂම රාගයක්, දැඩිව ගැටෙන කමක්, අකමැත්තක් තියෙයි නම්, ඕනෑවට වඩා හිතේ මසුරුකමක්, දෙන්න නොහිතෙන කමක්, ලෝභකමක් තියෙයි නම් ඒවා ගැන කලබල වෙන්න එපා. මේ පින්වතුන් අඛණ්ඩව මේ ටික කරන්න. ඒ සම්මාදිට්ඨියෙන් මේ පින්වතුන්ගේ දුබලකම අයින් කරයි. සම්මාදිට්ඨියටත් වැඩක් තියෙන්න එපැයි. අසුචි ටික මේ පින්වතුන් අයින් කරන්න යන්න ඕනේ නැහැ. මේ පින්වතුන් වතුර පහරක් ගහන්න. වතුරටත් කෙරෙන්න වැඩක් තියෙන්න එපැයි. වතුරෙන් අසුචි ටික අයින් කරයි. අසුචි ටිකක් තියෙයි නම් ඒක අතින් අයින් කරන්න ගියොත් අතේ ගැවෙයි. ඒ නිසා හොඳ වතුර බාල්දියක් අරගෙන ගහන්න වේගයෙන්. එතකොට මේ පින්වතුන්ට තියෙන්නේ වතුර ටික ගහන එක. වතුර වැඩේ කරයි - මොකක්ද? - අර අසුචි ටික හෝදලා දමයි.

ඒ වගේ නිතරම සීලයක පිහිටලා, චිත්ත සමථයක් ඇතිකර ගෙන යෝනිසෝමනසිකාරයේ ඉන්නවා කියන මෙන් මේ ධර්මය රකින්න. ධර්මයෙන් මේ පින්වතුන්ව රකියි. මේ කුසල ධර්මයක ඉන්න. ධර්මයෙන් කරයි ඒ වැඩේ. ජීවිතයේ තියෙන මසුරුකම, ඊර්ෂ්‍යාව, එකට එක කිරීම, වෛරය, පළිගැනීම, තරහව, අපි අකැමති වුනත් අපේ අතින් කෙරෙනවා. අපි අතින් වෙන මේ ගති ටික, අපේ දුක් ගොඩ ටිකෙන් ටික හදයි, එකෙන් එක ගෙවයි. ගෙවලා විෂම ලෝභය - විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සං - දැඩි ලෝභය, දැඩි ද්වේෂය කියන මේ

ටික සම්පූර්ණයෙන් මනසින් තුරන් වෙන තැන දක්වාම අරගෙන යනවා.

ඔය ටික කළහම, කරන කොට, දෑඩ් ලෝහය, විෂම ලෝහය, ද්වේෂය මනසින් තුරන් වෙලා යයි කියලා කිව්වේ නිවරණ සහගත චිත්තය ගෙවෙන තැනක් තියෙනවා, ගෙවෙන තැනට එනවා - ‘සීල විසුද්ධි, චිත්ත විසුද්ධි’. මේ පැත්තේ (ඇතුළතින්) විසුද්ධි ටික වැඩකරනවා නිවරණ ධර්ම දුරුවෙනවා. දුරුවෙනකොට අපි පුද්ගලයෙක් කියලා ඉන්න තැනක, සත්වයෙක් කියලා ඉන්න තැනක තියෙන්නේ නාමරූප දෙකක් නේද කියන ‘දිට්ඨි විසුද්ධිය’ මේ පින්වතුන්ට පහළ වෙයි. හැමදමත් අහගන්නා නේ කළයාණ මිත්‍ර ඇසුරෙන්. ‘මෙතැන තියෙන්නේ පඤ්චඋපාදනස්කන්ධයක්, නැත්නම් නාමරූප දෙකක් - හේතුප්‍රත්‍යයෙන්’ කියන ටික පෙනෙයි.

පෙනෙනවත් එක්කම, ඒ නාමරූප දෙකට හේතුව පෙර අවිද්‍යා සංඛාරයි, අද අවිද්‍යා සංඛාර තිබුණොත් මෙබඳුවූ නාමරූප දෙකක් මතු වෙත් හදනවා කියලා පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයේ ‘කංඛාවිතරණ විසුද්ධිය’ මේ පින්වතුන්ට ලැබෙයි.

මේවා එකිනෙක ගන්න ඕනේ නැහැ. එකින් එකට, එකින් එකට බැඳිලා මේ පින්වතුන්ට හම්බවෙන්නේ. වෙලාවල් බලලා, හොඳතැන් බලලා, පටන්ගත යුතු ඒවා නෙවෙයි මේවා. එක දෙයයි මේ පින්වතුන් කරන්න ඕනේ. එකම දෙයක් කරන්න, කරන කොට හම්බවෙන එකක්. මේ පින්වතුන්ට කරන්න තිබුණේම සීලයක පිහිටියා, චිත්ත සමාධිය ඇතිවෙන විදියට කටයුතු කළා යෝනිසෝමනසිකාරය කළා. මම සමාධිය, සමථය ගැනත්, යෝනිසෝමනසිකාරය කරන හැටිත් තව ටිකක් ඉදිරියේදී උගන්වන්නම්. මම ඉස්සෙල්ලා පෙළ, පරියාය උගන්නලා ඉන්න ඕනේ.

මේ ටිකේ ප්‍රතිඵලය වූනා නිවරණ ධර්ම දුරුවීම. දුරු වෙනකොට නිවරණ ධර්ම තමන් කෙරෙහි ලා නොදකින කෙනා, තමන්ට සුවපත් වෙච්ච තමන්ට පෙනෙන කොට, දුක් වින්ද තමන්ගේ ජීවිතය දුකෙන් ගොඩ ආපු බව දකින කොට, ප්‍රමෝදයක් උපදිනවා.

බුදුහාමුදුරුවෝ උපමාවක් පෙන්වනවා - රෝගී වෙච්ච කෙනෙක් පහුකාලයේ නිරෝගීව ඉන්න තමන්ට දකින කොට යම් සේ

ප්‍රමුදිතභාවයක් ඇති වන්නාක් මෙන්, හිරේ හිටපු කෙනෙක් හිරෙන් නිදහස් වෙව්ව තමන්ව දකින කොට ප්‍රමෝදය ඇති වෙන්නාක් මෙන්, අනුන්ගේ දසභාවයේ වැඩකාර කෙනෙක් වැඩකාර කමින් නිදහස් වුනා දකිනවා වගේ, අනුන්ගෙන් ණයක් ගත්ත කෙනෙක් පහු කාලයේ ණය බේරලා ඉන්න තමන්ව දකිනවා වගේ, ආහාරපාන නැති කාන්තාරයට ගිය කෙනෙක් ආහාරපාන තියෙන ගම්පියසකට පැමිණියහම ඇතිවෙන සතුට වගේ - රෝගය වගේ, දසභාවය වගේ, හිරගෙය වගේ, ණය වගේ, කාන්තාරය වගේ දකිනවා නිවරණයන්ගෙන් යුක්ත චිත්තය. රෝගයෙන් මිදුණා, දසභාවයෙන් මිදුණා, ණයෙන් මිදුණා, හිරෙන් මිදුණා, කාන්තාරයෙන් මිදුණා වගේ දකිනවා නිවරණයන්ගෙන් නිදහස්වෙව්ව මනස, තමන්ගේ මනස.

මේ ‘පෙර-පසු’ දෙපැත්ත දකින ඔහුට සිතේ ඔද වැඩුණු ගතියක්, ප්‍රමුදිත ගතියක් ඇතිවෙනවා. ප්‍රමෝදය නිසාම ප්‍රීතිය. ප්‍රීතිය නිසාම පස්සද්ධිය - සන්සිද්ධිම. සන්සිද්ධිම නිසාම සැපය. හිතයි කයයි දෙක සැපසහගතයි. ඒ සැපයට දෙවියොත් ඊර්ෂ්‍යාසා කරනවා කියනවා. දෙවියන්ටවත් නැහැලු ඒ තරම් සැපයක්. ඒ ප්‍රීතියෙන්, සැපයෙන් මේ කයේ නොතෙමුණු තැනක් නැහැ. හිතකය දෙක සැප සහගත කල්හි සිත සමාධි වෙනවා.

පින්වතුනි, මෙව්වර කාලයක් සිත සමාධි නොවුනේ අපේ සිත සැප හොය හොයා බාහිර රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ, කියන අරමුණු ගානේ රස්තියාදු වෙව් හිටපු නිසා. හිතේ හිතේ කථා කෙරෙනවා කියන්නේ මොකක්ද මේ? එයා ඇතුළෙන් සැපසහගත අරමුණු හොයනවා, දුක්සහගත අරමුණු ඉවත් කරන්න ගන්න උත්සාහයක් ඔය හිතේ හිතේ කථා කෙරෙනවා කියන්නේ. අපේ ගෙදර සිති තියෙනවා නම් ගෝනි ගණන් ගොඩගහලා සිති ගේන්න අපි කඩේ යනවද? නැහැ. මුළු සිතම, මුළු කයම එකම සැප පිණ්ඩයක් නම් ආයේ සැප සහගත රූප, ශබ්ද හොය හොය මේ සිත රස්තියාදු වෙයි කියලා හිතනවාද? නැහැ. සැප සහගත තමා කෙරෙහිම සිත බැඳී පවතිනවා. සිත කය දෙක සැපසහගත කල්හි සිත සමාධි වෙනවා.

කාමයන්ගෙන් එතෙර වීම නිසා හටගත්ත ප්‍රමෝදයෙන් නේ මේක පටන් ගත්තේ, අන්න ඒ සමාධියට කියනවා ‘විච්චේච්ච කාමෙහි විච්චේච්ච අකුසලෙහි - කාමයන්ගෙන් වෙන්වීම, අකුසලයන්ගෙන්

වෙන්වීම නිසා හටගත්ත විවේකයෙන් උපන්න ප්‍රීතිය හා සැපය මුල් කරගත්ත සමාධියක් ය' කියලා කියනවා. ඒ සමාධිය හටගත්තහම මේ සිතේ තාවකාලිකව ඇතිවෙච්ච සතුටු ගතියක් ගැන නෙවෙයි මේ ධ්‍යානය කියන්නේ. මේ කයෙන්ම සැප විඳිනවා. අද අපි ධ්‍යාන දකින්නේ අවස්ථාවට හිතේ චිත්තකයක් තියෙයි, විචාරයක් තියෙයි, ප්‍රීතියක් තියෙයි, සුඛයක් තියෙයි කියලා නේ. නැහැ. එහෙම තැනකින් නෙවෙයි. ඒ ධ්‍යාන අංග යෙදෙන්න පුළුවන්, නමුත් ධ්‍යානය කියන්නේ වෙන එකක්.

මේ ධ්‍යානය වෙන මොකුත් නෙවෙයි, 'මේ ඉදිරියට පෙනෙන අරමුණ අරභයා කාමසහගත සංයෝජනය නැතිකම නිසාම, නිවරණ නැතිකම නිසාම' - විවිච්චා කාමෙහි විවිච්චා අකුසලෙහි - වත්ථුකාම, ක්ලෙශකාම - ක්ලෙශකාමයට තමයි නිවරණ කියලා කිව්වේ. වත්ථුකාම කියලා කිව්වේ රූප ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොඨ්ඨබ්බ ධර්මයන්ට එල්ලවී පවතින මනස. වත්ථුකාම, ක්ලෙශකාම කියන දෙකෙන් මිදීමට තමයි විවිච්චා කාමෙහි විවිච්චා අකුසලෙහි - කාමයන්ගෙන් වෙන්ව, අකුසලයන්ගෙන් වෙන්ව - කාමයයි, නිවරණයයි දෙක නැතිකම නිසා හටගත්ත ප්‍රමෝදයටයි ප්‍රීතිය. ප්‍රමෝදය නිසයි මේ ප්‍රීතිය. ඒ ප්‍රීතිය නිසයි සැපය.

එතකොට මේ සමාධිය චිත්තක සහිතයි, විචාර සහිතයි. හැබැයි ප්‍රීතියකින්, සැපයකින් යුක්ත එකක් බවකුත් තියෙයි. අන්න ඒ සමාධියට පෙනෙනවා මේ පඤ්චඋපාදනස්කන්ධය කියන තැන සත්ව-පුද්ගල නොවූ ධර්මතාවයක් තියෙන්නේ, හේතු ප්‍රත්‍යයයි. විඤ්ඤාණය නිසයි නාමරූප, නාමරූප නිසයි සලායතන, සලායතන නිසයි එස්සය, එස්සය නිසයි වේදනාව. තව පැත්තකින් ගත්තොත්, විඤ්ඤාණය නිසයි මේ සිතේ තියෙන නාම ධර්මයි, රූපයි පවතින්නේ. ඒ නාමරූප දෙක නිසයි සිත පවතින්නේ. සිතුවිලි වලට රූපයයි, සිතයි උපකාරයි. සිතට නාමරූප දෙක උපකාරයි. රූපයට සිතයි සිතුවිලියි උපකාරයි. ඔවුනොවුන් ඔවුනොවුන්ට උපකාර කරගත්ත පැවැත්මක් තියෙන්නේ.

ලිප් ගල් තුනක් උඩ මුට්ටියක් තියෙනකොට මුට්ටිය උඩ තියාගෙන ඉන්නේ එක ගලකින් නෙවෙයි. ගල් දෙකකින් නෙවෙයි. මේ ගල අනිත් ගලට උපකාරවෙලා, අනිත් ගල අනිත් ගලට උපකාරවෙලා, අනිත් ගල අනිත් ගලට උපකාරවෙලා තුන්දෙනා සමගිව බෙදගෙන තමයි

මුට්ටිය උඩ තියලා තියෙන්නේ. මුට්ටිය උඩ තියන එක මේ ගල් තුනේ ක්‍රියාවට පෙරවත් පසුවත් නැහැ. එක ගලක් අහකට ගත්තොත් මුට්ටිය වැටෙයි. ගල් දෙකක් අහකට ගත්තොත් මුට්ටිය වැටෙයි. ගල් තුනම ගත්තොත් මුට්ටිය වැටෙයි. මේ තුන්දෙනා මුට්ටිය උඩ තියාගෙන ඉන්න හොඳ සමගි බවක් කරලා තියෙන්නේ. එක එක්කෙනා පැත්තට ඇද්දෙන් ඇදවෙනවා මේ මුට්ටිය. ඔවුනොවුන්ට උපකාර වෙලා. අඤ්ඤාමඤ්ඤායි කියලා කියන්නේ. මේ ගල උපකාරයි මුට්ටිය උඩ තියාගෙන ඉන්න, මේ දෙන්නත් උදවුකරලා තියෙන්නේ. ඒ දෙන්නා උපකාර කරලා තියෙන්නේ එකක් එකකට, දෙකක් එකකට, මේ විදියට ඔවුනොවුන්ට උපකාර කරගෙන තමයි මේ මුට්ටිය උඩ තියාගෙන ඉන්නේ.

ඒ වගේ සිත සිතුවිලි වලට, සිතුවිලි සිතට, ඒ දෙන්නා රූපයට, රූපය ඒ දෙන්නාට උපකාර කරලා තමයි මේ පවත්වගෙන ඉන්නේ. මෙතන මෙහෙම පැවැත්මක් තියෙන්නේ. ඔය ටික පෙනෙනවා. එහෙනම් මේ ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් ජීවත්වෙනවා කියලා කියන්නේ විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සලායතන, එස්ස, වේදනා කියන ටික ඔවුනොවුන්ට උපකාරීව වැටෙන්නට නොදී මුට්ටිය උඩ තියලා වගේ මේ ජීවිතය පවත්වලා තියෙනවා. මැරෙන්නේ නැහැ. ජීවත්වෙනවා.

මේ මුට්ටිය උඩක තියෙන්නේ මුට්ටියේ බලයකින් නෙවෙයි කියන එක මතක තියාගන්න. මේ තුන්දෙනාගේ සමගියෙන්. මේ මැරෙන්නේ නැහැ කියන ටික තියෙන්නේ ‘තමන්’ මැරෙන්නේ නැතිකම හින්දා නෙවෙයි, ‘තමන්ගේ’ ජීවිතයේ හැකියාවක් හින්දා නෙවෙයි - විඤ්ඤාණය නාමරූප දෙකටත්, නාමරූප දෙක විඤ්ඤාණයටත්, නැත්නම් චිත්ත චෛතසික රූපයටත්, රූපය චිත්ත චෛතසික ටිකටත් කියලා ඒ තුන්දෙනාගේ සමගි බව නිසයි. ඔය තුන්දෙනා ඔවුනොවුන්ට කරන උපකාරය, උපස්ථානය නිසයි මේ ජීවිතිත්‍රිය පවතින්නේ. ජීවත්වෙනවා කියන්න තියෙන සාක්ෂිය. ජීවත්වෙන එක. ඔය ටික පෙනෙයි.

එහෙම වුනහම මේ තුන්දෙනා මෙතැන සමගිය පවත්වනවා කියන ටික වෙනවා. මෙතැන හැදෙන්න හේතුව මොකක්ද? පෙරත් මේ වගේම සමගි බවින් පවත්වද්දී ඒ සිද්ධිය නොදූන කෙනෙක් ජීවත් වෙනවා කියන වැරදි අදහස මත ඇති කරගත්ත කෙලේසය හේතු වුනා මේ වගේ ධර්මතා ටිකක් හදන්න කියන ටික පෙනෙයි මේ පින්වතුන්ට.

අදත් මේ ධර්මතා තුන ඔවුනොවුන්ට උපකාරීවයි මේ ජීවිතය කියන එක පවත්වලා තියෙන්නේ, මුට්ටියක් උඩ තියාගෙන වගේ. අද මේ ටික නොදැක්කොත්, අද ඇති කරගත් ‘පුද්ගලයෙක්’ ජීවත්වෙනවා, ‘මම’ ජීවත්වෙනවා, ‘මම’ මේ වැඩ කරනවා කියන මේ වැරද්ද හේතුවෙන් කෙලෙස් ඇතිකරලා, නැවතත් මේ මුට්ටියක් උඩ තියාගෙන ඉන්නවා වගේ මේ හේතු තුන පවත්වන්නේ කියලා දකිනවා කියන එක වෙයි. අන්න ඒ දැකීම කියන තැනදී ඒ දැකීමට කියනවා ‘දිට්ඨිසම්පන්නයි’ කියලා.

එදා බුදුහාමුදුරුවෝ කිව්වාට නෙවෙයි, කවුරුවත් කිව්වාට නෙවෙයි, එයා මේ සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් ඉන්නවා කියලා කියන්නේ නැහැ. සක්කායදිට්ඨිය කියන එක නැත්තේ, විචිකිචිජාව කියන එක නැත්තේ බුදුහාමුදුරුවෝ කෙරෙහි විශ්වාසයකින් නෙවෙයි. බුදුහාමුදුරුවෝ කිව්වා නම් ඇත්ත වෙන්න ඇති කියන තැනකින් නෙවෙයි. ඇදහීමක් නෙවෙයි තියෙන්නේ. තමන්ම දකිනවා ප්‍රත්‍යක්ෂ ඥානයෙන්.

ඊටපස්සේ එතැන ඉඳලා එයාට ඒ දර්ශනය පුන පුනා දැනිලා තියෙනවා. ඒකේ තවත් ප්‍රභේද තියෙයි.

* සෝවාන් වෙනකොට විතරක් මේ ඕදරික නාමරූප දෙකට පටිච්චසමුප්පාද ධර්මතාවය දකිනවා ‘පෙර ජීවිතයෙන්’.

* ඊට පස්සේ සකදගාමී, අනාගාමී වෙද්දී ‘අරමුණක් අරමුණක් ගානේ’ නාමරූප දෙකක් තියෙනවා කියන තැනකින් පඤ්චඋපාදනස්කන්ධ දුක දකිනවා. පටිච්චසමුප්පාදය දකිනවා ඒ අරමුණට, ඊට ඉස්සෙල්ලා අරමුණත් පෙර අවිද්‍යා සංඛාරයි කියලා ‘ක්ෂණිකව ජීවිතයට’ දකිනවා. ඒ තරම් ඕනේ නැහැ. මේ පැවැත්ම, න්‍යාය එකමයි. එකකොට ඒ ටිකට නුවණ මේ පින්වතුන්ට පහළවෙයි අපහසුවකින් තොරව.

දැනට මෙන්න මේ ධර්මතා ටික තේරුම් කරගන්න. නිවන් දකින්න කියලා මොනවා හරි දෙයක් කරන්න එපා. නිවන් දකින්න මොකක්ද කළ යුත්තේ කියන ටික ඉස්සෙල්ලා බලන්න කියන එක මතක් කරනවා. මොකද මෙහෙම පැවැත්මක් තියෙන නිසා.

පින්වතුන් පාර මැදදේ ගිහිල්ලා වාහනයකට හැප්පුනොත් මැරෙන්නේ තමන්මයි. මේ පින්වතුන් බොහෝම බයෙන් පාරේ අයින්වීම වෙලා ගියත් වාහනයේ කෙනාගේ වැරද්දෙන් ඇවිල්ලා ඇගේ හැප්පුනොත් ඒත් මැරෙන්නේ තමන්මයි. තමන්ගේ වැරද්දෙන් හැප්පුනත්, අනුන්ගේ වැරද්දෙන් හැප්පුනත් මැරෙන්නේ තමන් නිසා අපට වෙනවා, අපි නිවැරදි වුනත් අනෙක් කෙනාට වරද්දි ද කියලා බලාගෙන ඉන්න.

ඒ වගේ නිවන් දකින්න යන ගමන් මාර්ගයේදී තමන්ට හම්බවෙන දෙය එහෙමම ගන්නේ නැතුව මේක මෙහෙම වෙනන පුළුවන්ද කියන එක ටිකක් විමසිලිමත්ව බලන එක හොඳයි. තමන්ට වැරදුණත්, අනුන්ගේ වැරද්දෙනුත් දෙකෙන්ම සසරට යන්නේ අපි නිසා. මේ පින්වතුන්ට සමාවක් නැහැ මට බණ කියලා දුන්න කෙනා කියලා දුන්න කුමය වැරදුණා නේ කියන තැනකින්, තමන්ට වැරදුණත්, අනිත් අයගේ වැරද්දෙනුත් සසරට යන්නේ මේ පින්වතුන් නිසා. මම කියලා දෙන දෙය වැරදුණා කියලා මේ පින්වතුන්ට සමාවක් නැහැ, අනේ අපි දන්නේ නැහැ, අපට කියලා දුන්න දෙය නේ අපි කළේ කියන තැනකින් අපට සමාවක් නැති නිසා සුදුසුයි ටිකක් විමර්ශනය කිරීම, සුදුසුයි ටිකක් සිතීම.

මොනවා හරි දෙයක් කරන්නේ නැතුව මොකක්ද කළ යුත්තේ කියන කාරණාව පැහැදිලි කරගත යුතුයි කියන එකයි මම බොහෝ වෙලාවට කියන්නේ. ඇත්තටම මම බණ කියන එකෙන් කරන්නේ ලෝකයට හිතන්න උගන්වන එකක්. පෞද්ගලිකව දෘෂ්ටියක් ඔළුවට දමන්න හදනවා නෙවෙයි. හැබැයි නිවන් දකිනවා කියන කොට මහා මෝඩ ගතියක් මේ තුළ තියෙනවා නෙවෙයි. හොඳ විචාරශීලී බුද්ධියක් තියෙන්නේ. සමහර විට මිනිස් වාසයේ මිනිස්සුන්ගේ ඇගේ හැපිලා එන සුළගේ වත් නැති ශාන්ත සේනාසනයක හිටියත් මහා ප්‍රාඥයෙක් වෙලා එයා, මිනිස්සු දහක් ඉන්න ලෝකයට ආවොත් එක මිනිසෙකුටවත් එයාව අභිභවනය නොකළ හැකි මහත් ප්‍රඥවක් ගොඩනැගිලා තියෙන්නට ඕනේ. කැලේ ඉන්න තුරු ඉන්න පුළුවන්, ලෝකයට ආපු ගමන් එයා කඩාගෙන වැටෙනවා, මොකුත් බැහැ කියන නිසරු වූ ජීවිතයක් ගොඩනැගෙන්නේ නැහැ. නියම අවබෝධය නම් ලෝකය තුළත්, ලෝකයෙන් අහක හිටියත් හැම වෙලාවේම ඒ ජීවිතය හොඳවන්න බැරි ජීවිතයක් වෙනන ඕනේ. ගිහි පැවිදි හේදයක් නැහැ.

ඒ ධර්මයේ හැටි පෙන්වන්නේ - යථිඤ්ඤාලො පඨවිංසිනො සියා චතුඛ්ඛි වානෙහි අසම්ප කම්පියො නුථුපමං සපුරුසං වදම් යො අරියසම්මානි අවෙච්ච පසසති - චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ වෙච්ච අවෙච්චප්‍රසාදයෙන් යුක්ත සත්පුරුෂයාගේ ගතියක් තමයි හරියට කණුවක්, ඉන්ද්‍රබිලයක් සතර දෙසින් එන සුළඟින් හොලවන්න බැහැ, කම්පාකරන්න බැහැ වගේ, චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ වෙච්ච කෙනාගේ ලක්ෂණය තමයි සතර දිසාවෙන් කිසිම ‘වාදයකින්’ ඒ මනස හොලවන්න බැහැ, කම්පා කරන්න බැහැ. ඒ අකම්ප්‍ය ගතිය නිර්මාණය වෙලා තියෙන්න ඕනේ මේ පින්වතුන්ට මේ දර්ශනය හරි නම්.

ඊට මෙනා, මනෝමයෙන් සිතාගෙන තවත් එක මනංකල්පිත මාර්ගයක් හෝ ඵලයක් නොවෙන්නට ඕනේ. ජීවිතයේ දුක එහෙමමයි නමුත් සෝවාන් වෙලා, ජීවිතයේ දුක එහෙමමයි නමුත් සකදගාමී වෙලා, ජීවිතයේ දුක එහෙමමයි රහත් වෙලා. නමුත් ඇලෙනවා, ගැටෙනවා. අනාගාමී වෙලා ගෙදර ගහගන්නවා. මම එවැනි ජීවිත දකලා තියෙනවා. අසරණකම, නොදන්නාකම. රහත් වෙලා නමුත් සමහර කෙලෙස් තියෙනවා. එහෙම වෙන්නේ නැහැ. අපි බුදුරජාණන්වහන්සේට අභූතයෙන් චෝදනා කළා වෙනවා එතකොට. ධර්මයට අභූතයෙන් චෝදනා කලා වෙනවා. මම මේ කියන්නේ කාගෙවත් අඩුපාඩුවක් නෙවෙයි, අපේ මනසට එහෙම රැවටෙන්නට ඉඩ තියාගන්න එපා. නොරැවටෙන බව හුරුකරන්න කියන කාරණාව ගැනයි මේ කියන්නේ.

- - - - -

දැන් මම මේ පින්වතුන්ට භාවනාව ගැන ටිකක් කියලා දෙන්නම්. ධර්මයේ අර්ථය මේ මම පෙන්නුවේ. නිවන් මග කියන එක මෙන්න මේ වගේ දර්ශනයක් හරහායි, නිවන් දකිනවා කියන්නේ මෙන්න මේ වගේ අවබෝධයකට කියන වචනයක් මිසක, ‘තව කෙනෙක්’ නිවන් දකිනවාට නෙවෙයි කියන කාරණාව මතක් කළා. ඒ සම්මාදිට්ඨිය කල්‍යාණමිත්‍ර ඇසුරෙන්, සද්ධර්මශ්‍රවනය කියන දෙකෙන් ලැබුණු සෝතාපත්ති අංග දෙක අපේ අත්දැකීමක්, දර්ශනයක් බවට පත් කරගන්නට අප තුළින් එකතුවෙන්න ඕනේ කාරණා දෙකක් තියෙනවා කියලා මම මතක් කළා - ධම්මානුධම්ම ප්‍රතිපත්තිය සහ යෝනිසෝමනසිකාරය. ධම්මානුධම්ම

ප්‍රතිපත්තිය සහ යෝනිසෝමනසිකාරය තව පැත්තකින් අර්ථ දක්වන්න පුළුවන් සිල, සමාධි, ප්‍රඥ කියලා.

සිල, සමාධි, ප්‍රඥ කියන ටිකේදි - සිලය, දරාගෙන සිටින අර්ථයෙන්, පිහිටි අර්ථයෙන්, ජීවිතය වෙච්ච අර්ථයෙන් යම් සිලයක පිහිටන්නට ඕනේ. සමාධි, පඤ්ඤ කියන කාරණා දෙක උපදවා ගන්නට ක්‍රම දෙකක් තියෙනවා. ඒ තමයි සමථ විපස්සනා කියලා. සමථ කියන භාවනාවෙන් සමාධියත්, විපස්සනාවෙන් ප්‍රඥාවත් කියන ධර්මතාවය අවදි කරවනවා.

එතැනදී සමාධිය ඇති කරන විත්ත සමථයක් අපි කොහොමද ලබන්නේ? මොකක්ද සමථය කියලා කියන්නේ? කොහොමද සමථය වෙන්නේ? මෙන්න මේ කාරණා ටික තේරුම් කරගත යුතුයි.

සමථය කියලා කියන්නේ සන්සිඳුවන අර්ථයෙන්. විසුරුණු දෙයක්, ඇවිස්සුණු දෙයක්, ඒ විසිරුණුකම දුරු කරලා, නොවිසිරුණු කමට පත්කරලා, ඇවිස්සුණු දෙය සන්සිඳුවා ගන්න අර්ථයට සමථයයි කියනවා. ගමේගොඩේ ආරවුලක් ඇතිවුනොත් අපි මේක සමථ මණ්ඩලයට අරගෙන යනවා කියලා කියන්නේ. ආරවුල් සන්සිඳුවන ගතියට කියනවා සමථයකට පත්කරනවා කියලා. හිතේ හිතේ කථා කෙරෙන, හිතේ හිතේ අරමුණු දුවන, එකතැනක හිත නොපවතින මේ ගතිය නතර කරන්න, තැන්පත් කරන්න, සන්සිඳුවන්න තියෙන කමට කිව්වා සමථ කියලා. ඒ හිතේ සමථ ගතියක්, සමාධියක් ඇතිකරවන ක්‍රමයට කියනවා සමථ භාවනා කියලා. සමථ භාවනා කියන එක, මම යෝනිසෝමනසිකාරයට පෙන්නවා වගේ, සමථය කියන එක වචනයකින් පෙන්වන්න පුළුවන් එකක් නෙවෙයි. සමථය කියන එක පෙන්වන්න පුළුවන් 'අර්ථයකින්'.

අනිත්‍යයයි කියලා, දුකයි කියලා, අනාත්මයි කියලා වචන ටික හිතුවාට විදර්ශනා වෙන්නේ නැහැ. විදර්ශනාවද, සමථයද කියන වචනය තියෙන්නේ හැම වෙලාවේම අර්ථය බලාගෙන. මම ඒක පැහැදිලි කරලා දෙන්නම්.

සමථ කියන ධර්මතාවයේ අර්ථය දිනා බලන්න. හිතේ නොවිසිරුණුකම, සන්සිඳුණුකම, තැන්පත්වෙච්චකම, එකගකම, නොදුවනකම කියන කාරනාව නිර්මාණය කිරීමයි සමථයේ ලක්ෂණය. 'හිතේ හිතේ කථා කෙරෙනකම' නතර කරන එකයි සමථයේ ලක්ෂණය.

ඔය හිතේ හිතේ දුවන ගතිය නවත්වන්න අපි උපායක් කරනවා. වර්තමාන ධර්මතාවයකට හිත තබලා, වර්තමානය තුළ ඉන්න හිත හුරු කරන එකටයි තව පැත්තකින් ගත්තොත් සමථය කියලා කියන්නේ. ‘ඇත්ත දකින එක නෙවෙයි’, වර්තමානයක ඉන්න හිත හුරු කරන කමටයි සමථය කියලා කියන්නේ.

මේ හිත එක්කෝ මැරුණු අතීතයේ හෝ නූපත් අනාගතයේ කියන බොරුව අරභයාම ඇතුළතින් හිත හිතා, හිත හිතා ඉන්නකමමයි හැමදම තියෙන්නේ. ‘ඔය මැරුණු අතීතයට හා නූපත් අනාගතය කියන බොරුව’ තුළින් තමයි ජීවිතයට දුක එකතු වුනේ. ජීවිතයට දුක හදන හේතුව එකතු වුනේ. ආශ්‍රව කියන එක වැඩුණේ. නූපත් ආශ්‍රව ඉපදුණේ ‘මනෝ විඤ්ඤාණයෙන්’ නූපන්න සහ මැරුණු කියන අරමුණු ඔස්සේ දුවනකමටයි. සමථයකින් කරන්නේ වර්තමානයක් තුළ ඉන්න හිත හුරු කිරීම. හිත සන්සිඳවනවා කියන කමේ ප්‍රධාන ලක්ෂණය.

මේ පින්වතුන් අනිත්‍යයි, අනිත්‍යයි කියලා අනිත්‍යය වචනය හෝ එක දිගට මෙනෙහි කළොත් ඒකෙන් වෙන්වෙන්නේ චිත්ත සමථයක්. අනිත්‍යය දකිනවා නෙවෙයි. ‘අනිත්‍යය කියන වචනය’ උදව් කරගන්න ධම්මානුස්සති සමථයක ඉන්නවා. ඒකටයි මම කිව්වේ වචනය තුළ නෙවෙයි විදර්ශනාව තියෙන්නේ කියලා. දුකයි, දුකයි කියලා මේ පින්වතුන් හිතුවොත් ඒ තුළ පෙර පසු මතසට වෙන කොහොටවත් යන්න නොදී, වර්තමානයක ඉන්නවා කියනකම නිර්මාණය වෙනවා. එතකොට ඇතිවෙන්නේ චිත්ත සමථයක්. වචනය තුළ නෙවෙයි සමථයද, විදර්ශනාවද කියලා තියෙන්නේ, ඒක නිර්මාණය වෙන අර්ථය තුළයි.

එතකොට සමථ භාවනාවකින් අපි බලාපොරොත්තු වෙන්නේ පෙර-පසු මතසට අතීත, අනාගත දෙකට යන්න නොදී වර්තමානයක් තුළ හිත පවත්වා ගැනීමට හුරුකිරීමයි. වර්තමානයක් තුළ හිත පවත්වා ගැනීමටයි සමාධි වඩනවා, සමථ කමටහනක් වඩනවා කියලා කියන්නේ. සති නිමිත්තේ හිත තියාගෙන ආනාපාන සතියට, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයට හිත යොමු කරනවා කියලා කළොත් මේ පින්වතුන් කරලා තියෙන්නේ මොකක්ද? හිත ඇතුළෙන් අතීත දේවල් හිතන්න නොදී, අනාගත දේවල් හිතන්න නොදී, වර්තමානයක හිත තියාගන්න එක්තරා උපායක් යොදාගෙන මේ තියෙන්නේ. වර්තමානයක හිත තියාගන්න, ඉන්න කිව්වොත් කාටවත් කරන්න පුළුවන්ද? බැහැ. දැන් මේ පින්වතුන්ට මේ

ආනාපාන සති භාවනාව කරන්න කිව්වහම ‘ඉබේම’ වර්තමානයක ඉන්න මේ හිත හුරුවෙනවා. මේ ‘වර්තමානයක හිත තබාගන්න හුරුකරන තව එක ක්‍රමයක්’.

ඒ වගේ මේ හැම කමටහනකින්ම කරන්නේ, සමථ කියන එකෙන් කරන්නේ වර්තමානයක ඉන්න හිත හුරුකරන එක. මේ පින්වතුන්ට පුළුවන් නම් ඉරියව් පරිහරණය කරන හැම මොහොතකම වර්තමානයක මනස තියාගෙන කටයුතු කරන්න, මේ පින්වතුන් විත්ත සමථයක් ඇසුරු කරනවා. සමථ කමටහනක් වඩන අය, හුඟක් කල් භාවනා කරන ඇත්තෝත් මෙතැන ඇති නේද? මම මෙහෙම ඇහුවොත්. ඒ භාවනා කරන මේ පින්වතුන් කවදද කළේ, කවුද කළේ, හිතට එකඟව අහන්න තමන්ගෙන්, ‘ඉතිපිසො ගාථාව සම්පූර්ණයෙන් කියලා ඒක අවසන් වෙනකල්ම ඒ කෙරෙහිම යොමු වෙච්ච මනසකින් කවුද කිව්වේ’ කියලා. ඒක කියද්දී ‘යටින් එක එක දේවල් හිත හිතා’ කියන්නේ නැතුව, කියලා තියෙන්නේ කවුද කියලා කියන්න මට. මේ පින්වතුන් දන්නවාද ඔයාලා භාවනා කරලා නැහැ කියලා. ගොඩාක් භාවනා එපා. දූත දූකම, දූනුම් සහිතවම ආරම්භ කළ ඉතිපිසො ගාථාව, දූනුම් සහිතවම පවත්වගෙන ගිහිල්ලා, දූනුම් සහිතවම අවසන් කරන්න. වන්දනා කරලා ඉවර වෙනකොට මේ පින්වතුන් භාවනාත් කරලා ඉවරයි. වර්තමානයක හිත තබාගන්න උපායක්.

කාට හරි හිත තැන්පත් කරගන්න බැරි නම්, සති නිමිත්ත හඳුනන්නෙන් නැහැ, දන්නෙන් නැහැ, ආනාපාන සතිය මොන විදියටවත් බැහැ, හිත එක තැනක තබාගන්න බැහැ කියලා කවුරුහරි කියනවා නම්, ඒ කියන අයට මම මෙහෙම එකක් කියනවා. සති නිමිත්ත පැත්තකින් තියන්න. ආනාපාන සතියත් පැත්තකින් තියන්න. ඒවා එකක්වත් එපා. ඉතිපි සො ගාථාව දහ සැරයක් කියන්න, වඩන්න, හිතන්න. කොහොමද? ‘දූත දූකම’ ඉතිපි සො හඟවා අරහං සම්මා සම්බුද්ධො විජ්ජාවරණ සම්පන්නො සුගතො ලොකවිදු අනුත්තරො පුරිසදම්ම සාරථී සත්තා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො හඟවා ති - ගාථාවට ආරම්භයේදී යම්තාක් සිහියක් තිබුණා නම් ගාථාව කෙරෙහිම සිහියෙන්මයි පටන් ගන්නේ. ගාථාවේ හැම වචනයක් ගානේම ඊට නැඹුරු වෙච්ච සිහියෙන්මයි පවත්වාගෙන ගියේ. ඒ සිහියෙන්මයි අවසන් කළේ. පෙර-පසු මනසට ටිකක් වත් මේ ගාථාවෙන් බැහැරට යන්න දුන්නේ නැහැ. ඔය විදියට දහ සැරයක් හිතෙන් කියන්න. නමුත්

අප සැරයක් හරියට කළා, අපවෙනි සැරයේ හිත ටිකක් අහකට ගියොත් ආයෙත් මුල ඉඳන් කියන්න ඕනේ. ඔය විදියට දහ සැරයක් කියලා මේ සති නිමිත්තට හිත තියන්න. හොඳට සිහිය තියෙයි. ඕනෑම කමටහනකට නැඹුරු කරන්න. හිත දුවන්නේ නැතිවෙන්න ගත්තහැකි.

හැම එකකටම උපාය කියලා එකක් තියෙයි. ඒ නිසා බැහැ කියලා එකක් නැහැ. මේකට උවමනාවක් නැතිකම. ආරම්භක ධාතු, පරක්කම ධාතු, නික්බම ධාතු. මේ වීර්යය තුන් ආකාරයකට හරියට නොපවත්වන අපේ ලෝකය - බැරිකම නිසා නෙවෙයි, නොකරන කම. ලියුමක් ලියන්න ගත්තොත් මුල් අකුරු ටික හරිම ලස්සනයි. මැදට යනකොට ටික ටික කැන වෙනවා. අගට යනකොට අකුරු භොයන්නම බැහැ. මොකද මේ වෙලා තියෙන්නේ? ආරම්භයේදී තිබුණු උද්යයෝගය ටිකක් අඩුවෙලා. මැද තියෙන මට්ටමේ උද්යයෝගයත් අන්තිමට නැතිවෙලා. ආරම්භයේදී තිබුණු වීර්යයෙන් පවත්වලා නැහැ. ඒ වීර්යයෙන්ම අවසන් කරලා නැහැ. ආරම්භක ධාතු, පරක්කම ධාතු, නික්බම ධාතු කියන තුන සමච පිහිටලා නැහැ. බැරිකම නිසා නෙවෙයි. අවුරුදු උත්සවයකට ලස්සන අකුරු තෝරන තරගයක් තිබුණොත් මුලයි, මැදයි, අගයි ඔක්කෝම එකම විදියට මුතුකැට වගේ ලස්සනට ලියයි නේද. එතැනදි පුළුවන් නම්, අනිත් තැනේදී බැරිවුනේ මොකද? බැරි නැහැ. නොකරනවා. ඒ වගේ ලියුමේ මුල් අකුරු ටික ලස්සන වගේම මැදත්, අවසන් කරන කොටත් ලස්සන වෙන්න නම් ඒකට තියෙන අවධානය ලිහිල් නොකටයුතුයි.

ඒ වගේ යමක් කරනකොට ඒකේ මුල වගේම මැදත්, අගත් එකම විදියට තියෙන්න නම් අවධානය ලිහිල් නොකටයුතුයි. ඉතිපිසො ගාථාව ආරම්භයේදී තබපු අවධානය ඒ විදියටම පවත්වගෙන යන්න, ඒ විදියටම අවසන් කරන්න. ඔය ආරම්භක ධාතු, පරක්කම ධාතු, නික්බම ධාතු කියන තුන් ධාතුව තමයි මේ පින්වතුන්ගේ චිත්ත සමථයට වේගයෙන්ම බලපාන කාරණාව කියන එක මතක තබාගන්න. ඒක චුට්ටක්වත් ලිහිල් කළොත් මේ පින්වතුන් ඉඳගෙන ඉඳියි, බුදුගුණත් හිතයි, අර රෙදි සෝදන වොෂින් මැෂින් එකට රෙදි ටික දලා ගෙදර වැඩකටයුතු කරනවා වගේ මේ මැෂින් එකට දලා ඉතිපිසො ගාථාව කියනවා, නමුත් තමන් නැහැ. මේක කාලය නාස්ති කිරීමක් මිසක අර්ථය වෙලා නැහැ. අර්ථය වෙන්නේ වචන ටික මත නෙවෙයි, ඒක කරනකොට ඇතිවෙන මානසික පසුබිම මත, අර්ථය මතයි කියන එක මතක් කරනවා.

ඒ වගේම, සියලු සත්වයෝ නිදුක් වේවා, නිරෝගී වේවා, සුවපත් වේවා, එහෙම නැත්නම් කරණියමෙන්ත සූත්‍රය කියන්න ආරම්භයේ ඉඳන්ම අවසානය දක්වා. ඔය විදියට ටික කාලයක් කළොත් ඔය විසිරුණු මනස අපහසුවකින් තොරව හැඳෙයි. මේ පින්වතුන් හැමදාම භාවනා කරන අය වෙනවා.

ඊට පස්සේ වැඩකටයුතුත් කරන්න භාවනාව තුළින්ම. කොහොමද වැඩකටයුතු කරන්නේ භාවනාව තුළින්? පෙර පසු මනස අහකට යන්න නොදී කරන කරන වැඩෙන් එක්ක මනස තියාගන්න. බුදුගුණ සිහිකිරීමත් එක්ක මනස තියාගන්නා වගේ, පිගත් හෝදනවා කියන ටික, පිගාන ගන්න අතදන බවටත් නුවණයි, පිගාන ගත්ත බවටත් නුවණයි, ඒක අරගෙන චතුර භාජනයට දැවු බවටත් නුවණයි. පෙර-පසු මනසට එක එක දේවල් සිතෙන්නට නොදී කෙරෙන සිද්ධාන්තයත් එක්කම මනස තබාගන්න. භාල්ටික ගරනකොට ඒ ගරනවා කියන සිද්ධිය තුළම අත්විඳින්න. මිදුල අතුගානවා කියන සිද්ධිය දැන දැකම කරනවා. ගේ අතුගානවා කියන සිද්ධිය දැන දැකම කරනවා. හැම වෙලාවකම පෙර-පසු මනස ගැන වග බලාගන්න අහකට නොහැර. වර්තමානය මොකකට හරි හේත්තු කරගෙන ඒ තුළ ඉන්න. මේ පින්වතුන්ගේ ජීවත් වීමම ‘නිවන් දැකීමේ මගින්’ ඉවර වෙන්නේ නැත්ද කියලා බලන්න.

මේ පින්වතුන්ට යම් විදියකට ජීවත් වෙනකොට නිවන් ලැබෙයි නම් ඒ විදියට ජීවත්වෙන ක්‍රමය හොයලා දෙන්නයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයට පහළ වුනේ. පෙන්වනවා කුරු රට වාසීන් යටත්පිරිසෙයින් දූසිදස් කම්කරුවෝ චතුර ටිකක්වත් ගේන්න යන්නේ නැහැලු කමටහනක් අතහැරලා. වෙන මොකුත් නෙවෙයි - කරන කියන දෙයට එළඹ සිටි සිහිය. ඒකයි මම කිව්වේ සමථය කියන එක අපි ඉගෙන ගෙන තියෙන්නේ එක තැනක ඇස්දෙක වහගෙන ඉඳගෙන හිටියොත් කියලා. නමුත් සමථය කියන එක අර්ථයෙන් දකින්න. සක්මන් භාවනාව කියලා එකක් අපි කරනවා. ඒකෙන් කරලා තියෙන අර්ථය මොකක්ද කියලා බලන්න. අඩිය ඔසවනවා, ගෙනියනවා, තබනවා. ඊළඟ අඩිය ඔසවනවා, ගෙනියනවා, තබනවා කියන එකෙන් කරන්නේ වර්තමාන සිද්ධාන්තයකට සිත තබලා පෙර-පසු මනසට අතීත අනාගත දෙක ඇසුරු වෙන්න නොදී වර්තමානයක හිත තබාගන්න උපායක් කරලා නෙවෙයිද මේ තියෙන්නේ? සමථය කියන්නේ පෙර-පසු මනස

කොහොටුවත් යන්න නොදී වර්තමානයක හිත තබාගන්න එකද, නැත්නම් සක්මන් කිරීමද සමථය?

මේ පින්වතුන් හිත එක එක තැන්වල දුවමින්, හිතෙන් මොනවා හරි දේවල් කරමින් ඇවිද්දෙන්, ඒ ඇවිදින ක්‍රියාවම එතකොට භාවනාව නෙවෙයි කියනවා. එහෙනම් භාවනාව වුනේ මේ කරන දෙයටම අනුව හිත තබාගන්න එක නේද? එහෙනම් මේ සක්මන නෙවෙයි සමථය. ‘සක්මන උදව් කරගෙන නිර්මාණය කරගන්න හිතේ නොදූවනකම, වර්තමානයක ඉන්නකමටයි’ සමථය කිව්වේ. එහෙනම් සක්මන් භාවනාවේ සමථය මෙහෙම පනවන්න ඕනේ, මේකයි හරි, මේකයි වැරදි - ඒකටත් අපි ගහගන්නවා. අනිත් කෙනා මෙහෙම කිව්වේ. නමුත් අපට ප්‍රශ්නයක් නැහැ. කොතැනකින් හරි අර්ථය නිර්මාණය වෙලා තියෙන්න ඕනේ. වර්තමානයක හිත තබාගන්නවා කියන එක, අතීත අනාගත දෙකට දුවන්නේ නැහැ කියනකම නිර්මාණය වෙලා නම්, ඕනේ විදියකට සක්මන් භාවනාව කළාට කමක් නැහැ.

ඒකෙන් මතක් කළේ එතැනින් කරලා තියෙන්නේ මොකක්ද? වර්තමානයක ඉන්න හිත හුරු කිරීම. ඒ වගේ හැම කටයුත්තක්ම වර්තමානයක කරන්න හිත හුරු කරනවා නම්, මේකට කිව්වා සමථය කියලා. ඒ සමථ කමටහන ආනාපාන සතිය ආදී අරමුණු වශයෙන් සියුම් කමටහන් තියෙයි. ඒවා කරන්න අපහසු කෙනෙක් ඉන්නවා නම් මම අර කිව්ව ක්‍රමය කරන්න. සරළයි කියලා අතහරින්න එපා. සමථය සරළම තමයි. ඔක්කෝම සරළයි. ආනාපානසතියෙන් කළ කෙනාත්, ඉතිපිසො ගාථාව දූත දූකම ආරම්භයයි, මැදයි, අවසානයයි කියන තුනේ පවත්වපු කෙනාගේ මනසත්, දෙකෙන්ම නිර්මාණය වෙච්ච සමථයේ අර්ථය එකයි. වෙනසක් නැහැ. මේ සමථයට වඩා අර සමථය ශ්‍රේෂ්ඨයි කියලා එකක් නැහැ. නමුත් ආනාපාන සතියෙන් සිත සමාධිවීමේ, එකඟවීමේ ප්‍රතිශතය වැඩියි, අර්ථය එකයි.

එතකොට ඕනෑම කමටහනක්, නැත්නම් ඕනෑම දෙයක් කරනකොට පෙර පසු මනස අතීත අනාගත දෙකට යන්න නොදී වර්තමානයක් තුළ ඉඳගෙන කරන්න පුළුවන් නම්, කරනවා නම්, ඒ හැම තැනකදීම සමථ කියනකම නිර්මාණය වෙලා. අකුසලයක් හදිස්සියේ කළොත් ඒකටත් සමථ කියන එක උදව් වෙනවා, එතැනත් සමථයක් තියෙනවා. මිච්ඡාසමාධි කියලා කියනවා ඒකට. නමුත් මම මතක් කළේ සමථ කියනකම දැක්ක යුත්තේ වචන ටිකකින් නෙවෙයි, අර්ථයකින්.

ඊටපස්සේ, විදර්ශනාවට තියෙන්නේ අපට සත්ව, පුද්ගල, ආත්මභාවයට පෙනෙන මේ නාමරූප දෙක මෙනෙහි කිරීම. සත්ව, පුද්ගල, ආත්මභාවයට හම්බවෙන මේ නාමරූප ධර්මයෝ නුවණින් මෙනෙහි කිරීමටයි විදර්ශනා කිරීම කියලා කියන්නේ.

එතකොට සීලයක පිහිටියා, සමථ කමටහනකින් හිත වඩනවා - මෙන්න මේ ටිකට හම්බවෙනවා ධම්මානුධම්ම ප්‍රතිපත්තිය. යෝනිසෝමනසිකාරය කියන තැනදී කුමන ධර්මයක් මෙනෙහි කළත් යෝනිසෝමනසිකාරය තමයි. නමුත් එතැනදී සත්ව, පුද්ගලභාවය දුරුවෙන විදියට සවිඤ්ඤාණක වස්තූන් නාමරූප දෙකක් තියෙන්නේ කියන කාරණාව දකින, ප්‍රකට වෙන විදියට මෙනෙහි කිරීම කටයුතුයි මේ කාලයේදී. එයාගේ යෝනිසෝමනසිකාරය වෙන්නේ නූපන් ආශ්‍රව ධර්ම නූපදවලා, උපන් ආශ්‍රව ධර්ම දුරුකිරීම. මේ කාලයේදී අපට රළු සතරමහා ධාතු රූපයට සාපේක්ෂවයි නූපන් ආශ්‍රව ධර්ම උපදින්නේ, උපන් ආශ්‍රව ධර්ම වැඩෙන්නේ. එහෙනම් මේ කාලයේදී අපේ ඉලක්කය විය යුතුයි මේ ඕදරික ශරීරය විදර්ශනා කිරීම, නාමරූප දැකීම.

අර ආසිවිසොපම සූත්‍රයේ තියෙන්නේ මුලින්ම සර්පයෝ හතරදෙනාගෙන් බේරිලා යන්න ඕනේ කියලා. එහෙම යනකොටයි සතුරු වධකයෝ පස්දෙනා හම්බවෙන්නේ. ඉස්සෙල්ලාම සතුරු වධකයෝ පස්දෙනා ඉන්න තැනින් පටන්ගන්න එපා. ඒ කියන්නේ මේ ආයතන හය විදර්ශනා කරන්න පටන්ගන්න එපා. ‘ඉස්සෙල්ලාම’ ගෙඩි පිටින්ම පුද්ගලයෙක් හම්බවෙන, සත්වයෙක් හම්බවෙන මේ රළු නාමරූප දෙකේ නොරැවටෙන මට්ටම ඇතිකර ගත යුතුයි. අන්න එතැන ඇත්ත දකින විදියට විදර්ශනා කළ යුතුයි කියන කාරනාව මතක් කරනවා.

තමන්ගේ නිවීම, තමන්ගේ මිදීම හදගන්න මේ ධර්මය උපයෝගී කරගන්න ඒ සඳහා ඔබ හැමදෙනාටම පාරමිතාවක්ම වේවා!!

**ලබ්‍රනෝරුවකන්ද ආරණ්‍ය සේනාසනයේ ස්වාමීන්වහන්සේලාගේ
වෙනත් දේශනා සහ දහම් පොත් ලබාගැනීමට විමසන්න**

දේශබන්ධු කේ. ජී. මුනිදාස මයා	0714 438 747
කේ. දයානන්ද මයා	0777 665 198
එම්. ගුණරත්න මයා	0718032558 - 0777803480
එන්. එච්. විකාරණ මයා	0715 346 797
වසන්තා කරුණාරත්න මිය	0779 949 906
එන්. ප්‍රනාන්දු මිය	0724 009 232
මාලිකා ගුණවර්ධන මිය	0714 495 695
ජනක ප්‍රදීප් මයා	නිවන් මග, 595/5, රොමියෙල් මාවත, පනාගොඩ, හෝමාගම
එච්. ඩී. ගුණවර්ධන මයා	0252 269 933
මහාචාර්ය රචිත්‍ර කොත්ගලගේ මයා	0777 234 239
වරාය අධිකාරිය බොදුමග සංඝදය	0112 483 642
මානෙල් පෙරේරා මිය	0774 228 736

අන්තර්ජාලයෙන් ශ්‍රවණයට සහ පොත් බාගත කිරීමට:

http://sudassana.org/	sobhana.net
pathnirvana@gmail.com	fb.com/path.nirvana